

Naročnina mesečno
18 Lir, za inozem-
stvo 31.50 Lir - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.

Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

SCOVENECE

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4901-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.:
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per le in-
serzioni.

Filiale:
Novo mesto.

Bollett'no No 968

Vivaci combattimenti nella Tripolitania orientale 20 carri armati immobilizzati - Due navi mercantili nemici affondate - La Valetta attaccata

Il Quartiere Generale delle Forze Armate co-
munica:

Nella Tripolitania orientale sono in
corso vivaci combattimenti nei quali nostre forti
retroguardie sono state impegnate da importanti
unita nemiche.

Venti carri armati avversari risultano imobi-
lizzati.

In Tunisia attacchi nemici di carattere lo-
cale sono stati respinti.

Formazioni aeree italiane e germaniche hanno
ripetutamente agito sui porti algerini; due navi
mercantili di medio tonnellaggio venivano colpite
ed entrambe sono da ritenere affondate; due appa-
recchi erano abbattuti dalla caccia tedesca.

La base di La Valetta è stata pure attac-
cata con visibili risultati da nostri velivoli.

Vojno poročilo št. 968

Živahno delovanje v vzhodnem Tripolisu 20 tankov onesposobljenih - Dva sovražna trgov. parnika potopljena La Valetta bombardirana

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:

V vzhodni Tripolitanijski potekajo
živahni boji, v katerih so se naše močne zaščit-
nice spoprijete z močnimi sovražnimi oddelki.

Dvajset sovražnih tankov je bilo onesposob-
ljenih.

V Tunisu so bili odbiti sovražni napadi
krajnega značaja.

Italijanske in nemške letalske skupine so
ponovno delovale nad alžirskimi pristanišči;
dve trgovski ladji srednje velikosti sta bili za-
deta in je obe smatrati za potopljene.

Nemški lovič so sestrelili dvoje letal.

Nasa letala so napadla z vidnimi uspehi tudi
eporišče La Valetta.

Dvajsetletnica Milice

Začetni svečanosti v Firenzi je prisostvoval general Galbiati

Firenze, 17. jan. AS. Šef glavnega stana Milice
je otvoril proslavo prve dvajsetletnice oborožene
straže Revolucije s tem, da je izvršil obred po-
membne formacije bataljonov Crnih Srajc, sestav-
ljene iz starih in najmlajših legionarjev. Ni brez
pomena, da so se proslave 20-letnice — seveda
redne proslave, kakršne odgovarjajo sedanjemu tre-
nutku — začele v nadveje fašistični Firenzi, ki je
na revolucionarna dejanja vezana po neizbrisnih
spominih. Obisk generala Galbiatia v Firenci
očitno kaže, da so stari izvori Milice v skvadrizmu
in da je skvadristični duh postal danes duh fa-
šističnih legij. Skvadristični bataljoni in med njimi
v prvi vrsti goreči toskanski bataljon, ki se bore
proti prvotnemu sovražniku fašizmu, dokazujejo
in potrjujejo, da se revolucija razvija v isti veri
in z žrtvami njenih prvih vernikov in da ima Mi-
lica, ki se je že uveljavila v zmagovitih vojnah
svojega časa, v sebi dovolj sile, da zajamči obnem
z veemi drugimi silami fašistične Italije uspeh in
končni triumf v tej borbi.

General Galbiatia so na postaji sprejeli pre-
fekt, zvezni tajnik in druge krajevne hierarhije.
Potem ko se je poklonil pred kriptopadli za Re-
volucijo in pred spomenikom padlih v vojni, kjer
je položil dva lovorjeva venca, se je v spremstvu
istih oblasti in hierarhov ter poveljnikov 4. in 7.
pasu Crnih Srajc podal na Piazza della Signoria,
kjer so se med tem razvrstili fašistični oddelki, ki
so jih obdajali člani florentinskega fašista z zastop-
stvi bojevniških organizacij ter navdušenim prebival-
stvom, ki je vzklikalo Duceju ob vihranju zastav in
praporov. Ob prihodu generala Galbiatia so od-
delki izkazali čast z orožjem.

Šef glavnega stana je odredil pozdrav Kralju

Sirski predsednik umrl

Ankara, 18. jan. AS: Zvedelo se je, da je
včeraj v Damasku zaradi pljučnice umrl predse-
dnik sirske republike Tagedin El Hassani.

Eisenhower naj bo odstavljen?

Stockholm, 18. jan. Zdi se, da je Churchill za-
hvalil, naj Eisenhowerja nadomesti kak angleški
general. Ta predlog je razburil duhove onstran
Atlantskega morja. Ne da bi potrdil ali zanikal ta
glas, piše neki newyorški list: »Zahtevati, naj bi
Eisenhowerja nadomestil kak angleški general, je
otročje. Brzojavke iz Washingtona govorijo o
»viharju« v severnoameriškem tisku zaradi polo-
žaja v Alžiru in Maroku. Drugi zmernejši listi
pravijo, »da se bodo prav kmalu končali napadi
na Eisenhowerja, ki jih je začel angleški tisk.«

Bern, 18. jan. AS. »Times« zanika, da bi An-
glija zahtevala v Washingtonu, naj se v Severni
Afriki odstavi general Eisenhower.

Novo turško posojilo

Ankara, 18. jan. AS. Turška narodna skupšči-
na je odobrila novo posojilo 64 milijonov turških
lir za narodno obrambo.

Nadaljevanje bojev na jugu Nemška ter italijanska letala so srdito napadla sovjetske težiščne točke na južnem in srednjem odseku Južno od Ladoškega jezera je bilo uničenih 299 sovjetskih tankov

Hitlerjev glavni stan, 18. januarja. Nemško
vrhovno poveljstvo objavlja:

Na jugu vzhodnega bojišča se že dva me-
seca trajajoča ostra zimska bitka z nezmanj-
šano silo nadaljuje. Z novimi silami podvzeti
sovražni napadi so bili v težkih bojih v glav-
nem odbiti ali pa v gibljivem bojevanju s proti-
napadi na trdovratno branjenih oporiščih za-
ustavljeni.

Pod najtežjimi pogoji bojujoča se nemška
vojska v prostoru Stalingrada je s trdo-
vratno vztrajnostjo in z močno voljo vzdržala
več nadaljnjih močnih napadov.

Pri krajevnih bojih na srednjem od-
seku vzhodnega bojišča in južnozhodno od
Ilmenskega jezera je bilo uničenih 8 so-
vražnih oklepnih vozil.

V skupnih napadih močnih nemških letalskih
sil in brzih italijanskih bojnih letal je sovražnik
na težiščnih točkah bojev na južnem in sred-
njem odseku vzhodnega bojišča zopet utrpel
velike izgube na mostov, orožju in vozilih vseh
vrst. Maskirana zbirališča sovražne vojske so bila
razbita in mnoga zaklonišča čet uničena. Ponoči
so letala bombardirala sovražne oskrbovalne že-
lezniške zveze severozapadno od Moskve. 10
transportnih vlakov je bilo razdejanih.

Južno od Ladoškega jezera se težki
obrambni boji nadaljujejo. Od 12. januarja 1943
dalje je bilo tu 299 sovjetskih oklepnih vozil uni-
čenih ali pa onesposobljenih za borbo.

Nemško-italijanska oklepna vojska v Sever-
ni Afriki je tudi včeraj v gibljivem bojevanju
odbila močne sovražne pehotne in oklepne napade
z zelo velikimi izgubami za sovražnika. 20 sovraž-
nih oklepnih vozil je bilo sestreljenih. Oddelki le-
talstva so podpirali obrambne boje in so ponoči
bombardirali oskrbovalne kolone v Cirenajki.

V Tunisu so bili posamezni sovražni na-
padi lokalnega pomena krvavo odbiti. Letalstvo
je napadalo podnevi pristanišče Bona, ponoči
pa neki konvoj severno Bougiea. Sedem ve-
likih prevoznih parnikov s skupno 25.000 tonami
je bilo težko poškodovanih, dva s približno 12.000
tonami je mogoče smatrati za izgubljena.

V včerajšnjih večernih in nočnih urah je
utrpelo britansko letalstvo pri vojaških neučinko-
vitih napadih na severno Nemčijo in na pre-
stolico Nemčije težke izgube. Nočni lovič in proti-
letalsko topništvo so po dosedanjih podatkih se-
strelili 25 po večini štirimotornih bombnikov. Ra-

zen tega so bila podnevi ob obali zasedenega za-
padnega ozemlja sestreljena štiri, ob Severnem
morju pa tri nadaljna sovražna letala.

V včerajšnjih večernih in današnjih jutranjih
urah so močne sile našega letalstva napadle z
rušilnimi in zažigalnimi bombami London in so
povzročile predvsem na prostoru zapadno od ve-
likega loka Temze velika razdejavanja in požare.
Sest letal se ni vrnilo.

Berlin, 18. januarja. AS. 17. januarja je iz-
gubilo angleško letalstvo, ki je skušalo napasti
zahodne zasedene kraje, tri letala.

Bombni napad na London

Berlin, 18. jan. AS. Uradna nemška poročeval-
ska agencija javlja, da so snoči pozno zvečer
močne skupine nemških bombnikov napadle me-
sto London z razdiralnimi in zažigalnimi bom-
bami. V svetli noči so se težki nemški bombniki
prebili nad City. Izbruhnili so veliki požari. Isto-
časno so druge nemške skupine napadle neko
pristanišče na južni angleški obali in še neke
druge cilje na vzhodni obali. Stevilne razdiralne
in tisočere zažigalne bombe so povzročile znatno
škodo.

Discipliniranost Berlinčanov

Berlin, 17. jan. S. Med snočnim napadom
britanskega letalstva na nemško prestolnico je
berlinsko prebivalstvo zopet enkrat pokazalo
svojo discipliniranost, ko je ostalo popolnoma

mirno in ko je zlasti v onih delih mesta, ki so
bili najbolj prizadeti, manifestiralo duha vza-
jemnosti, ki veže danes ves nemški narod.
Vojski, policiji in četam protiletalske zaščite,
ki so takoj nastopile, da bi pomagale žrtvam
in da bi pogasile in omejile požare, se je spon-
tano pridružil prebivalstvo, ki je v mnogih
primerih samo poskrbelo za najnujnejšo pomoč.
Znatno pomoč so v nekaterih primerih
nudili vojaki, ki so bili v trenutku sovražnega
napada na ulicah in ki so zlasti pomagali ran-
jenecem.

V tukajšnjih krogih poudarjajo v zvezi s tem,
da bi Berlin ne mogel dati boljšega odgovora na
Churchillovo utvaro o oslabitvi odpora nemškega
prebivalstva s terorističnimi napadi na obljubene
mestne predele, bolnišnice, stanovanja in cilje, ki
se brez vsakršnega vojaškega pomena. Poskusi te
vrste, ki predstavljajo samo nov dokaz britan-
skega barbarstva, nosijo pečat nesramnosti in bo-
do poplačani, kakor to zaslužijo.

Berlin, 18. jan. S. Razpravljajoč o ustrašoval-
nem napadu britanskega letalstva na Berlin piše
»Montag« med drugim: Poleg angleških bombnikov
na nemško prestolnico je dosegel edino ta namen,
da je okrepil voljo ljudstva za odpor. Notranja
fronta je še enkrat podala dokaz, da zna prena-
šati težkoče borbe prav tako, kakor bojevnik na
vseh drugih bojnih frontah. Ljudstvo vseh bom-
bardiranih področij v Nemčiji, vključno prestolnice,
je dokazalo še enkrat, da je na vrhuncu svojih bor-
benih sil in da zna izpolnjevati svojo dolžnost.

Rosenberg o ciljih sedanje vojne

Berlin, 18. jan. AS. Nemški minister Alfred
Rosenberg je imel v Münstru govor o ciljih se-
danje vojne, kjer je med drugim omenil, da se
Nemčija danes bori v totalni vojni za zmagovalne
tisti idealov in tisti tradiciji civilizacije, na ka-
terih je tekom stoletij slonel velik del zgodovine
človeštva. Nemški narod — je nadaljeval minister
Rosenberg — je podrl za seboj vse mostove, tako
da se ni mogoče več umakniti. Mi poznamo naše
sovražnike in vemo, da nam judovski svet ni mo-
gel nikdar odpustiti, ker smo uničili velik del
njegove moči po 150 letih. Zato moramo vzdržati
trdo borbo. 80 milijonov Nemcev je nadaljeval
govornik — je razumelo, da gre za konflikt, ki
bo usoden za ves narod in da ne smemo pričau-

kovati nikake človečanske geste od naših so-
vražnikov. Nato je podčrtal enotnost ljudstva, ki
je trdno prepričano, da imajo njegov obstoj, nje-
gova zgodovina in njegov značaj pravico do neke
protivrednosti. To je popolna predaja vseh sil
80 milijonov Nemcev enotnemu cilju. Ne gre za
abstraktne nauke, — je nadaljeval govornik —
ampak za konkretna dejstva nemške zgodovine.
Ker Nemci smatramo 9. november 1918 za naj-
temnejši dan naše zgodovine in istočasno za iz-
hodišče sedanje konflikta smo prepričani, da
bo nemški narod razumel pomen te vojne, to je,
da bo ohranil nezlomljivo vero v bistveno značil-
nost in tradicionalne vrline nemškega ljudstva.

Junaštvo italijanskih alpincev ob Donu

Berlin, 17. jan. S. Vojni poročevalec lista
»Lokal Anzeiger« L. Reichmühl piše o borbah, ki
se že mesece vodijo na peščenih vzpetinah vzdolž
reke Dona. Italijanski alpinisti so se trdovratno
oprijeli te temne zemljo in si izdoblili globoke za-
kope in številne trdnjave. Potrebne so nadčlove-
ske sile in nadčloveški pogum, ako se hoče vsak
dan pregledati to področje, ki predstavlja po-
polno nasprotje prijetne italijanske alpske pokra-
jine, toda vojaki divizije »Julia« vztrajajo in se
bore kar najbolj hrabro. Uradno poročilo nem-
škega vrhovnega poveljstva je pred kratkim na-
vajalo njihova dejanja. Italijanski planinci, ki so
bili doslej navajeni stopati po najbolj strmih gor-
skih čerih s svojo živino, so se tu naenkrat zna-
šli pred sovjetskimi oklepnimi kolonami, toda
tudi na to so bili pripravljeni in vsi boljševiski
napadi so ostali brez uspeha na odseku, ki ga
drže italijanski planinci. Oni vztrajajo in so polni
zaupanja...

Junaška smrt generala Tarnassija

Rim, 18. jan. AS. Z ruskega bojišča prihaja no-
vica o junaški smrti, ki je v boju doletela brigad-
nega generala Pavla Tarnassija. General se je ro-
dil v kraju Santa Maria Capua Vetere 29. oktobra
1890. Septembra 1910 je bil imenovan za podporoč-
nika v polku lahke konjenice »Umberto I.«. Udele-
žil se je italijansko-turške vojne v letih 1911-12.
8. junija 1915 je s svojimi polkom prišel na alpsko
bojišče in je sodeloval v presojnih nastopih zo-
per sovražnika. Junija, naslednjega leta je spet od-
šel v Libijo in sicer k polku lahke konjenice »Ca-
serta«, ki je nastopal v Cirenajki. 1917 je bil ime-
novan za stotnika, 1927 za majorja, 1934 za pod-

polkovnika, 1935 je bil prestavljen v Eritrejo in
sodeloval pri vojnih nastopih v italijanski vzhodni
Afriki. Po vrnitvi v Italijo je bil imenovan za pol-
kovnika in poveljnika konjeniškega polka »Mon-
terator«, 29. junija 1939 je s svojim polkom sode-
loval na zahodu. 8. julija 1942 je bil poslan na ru-
sko bojišče ter je 22. julija bil imenovan za ge-
nerala.

Divjaški napad na Berlin

Berlin, 18. jan. AS. V zvezi z letalskim napa-
dom zvečer na nemško ozemlje, dajejo na po-
dom, ki ga je nekaj angleških strojev izvedlo v
oblaščenem mestu naslednje podrobnosti:

Po dolgem presledku so Angliji včeraj iz-
vedli letalski napad na nemško prestolnico. Me-
tali so zažigalne in rušilne bombe zlasti na kaj
obljubene stanovanjske predele. Med zadetimi po-
slopi je mestna bolnišnica, več zažigalnih bomb
je padlo tudi na Deutschlandhalle, znano veliko
poslopje za shode in množične prireditve. Zaradi
požara, ki je izbruhnil na strehi, se je podrla ve-
lika kupola. Gledalci so poslopje izpraznili takoj
ob alarm in so bili že na varnem v zavetiščih, ta-
ko da ni tu bilo nobene žrtve.

V drugih primerih pa je bombardiranje zahte-
valo žrtve. Skupno obkrojujejo 31 mrtvih in 150 ra-
njenih. Te številke bi se uglele morda tudi kaj
povečati, ker delo za odstranjevanje podrtin še ni
čisto končano. Potrjujejo, da sta dve napadajoči
letali bili sestreljeni.

Alcazarski junak padel na vzhodu

Madrid, 18. jan. AS. Na vzhodnem bojišču je
padel stotnik Martin Pintado, eden izmed preosta-
lih članov junaške posadke v Alcazaru, ki jo je
branil kot 17 letni. Bil je med prvimi prostovoljci
v sinji diviziji.

Plemenita nemška gesta

Pariz, 18. jan. AS: Nekaj ur po Hitlerjevi
odločitvi, da bodo vrnjeni v domovino franco-
ski vojni ujetniki, prijeli v Severni Afriki, je
že prišel prvi transport francoskih ujetnikov
na francoska tla. Bilo je 9 častnikov ter 114
podčastnikov ter vojakov iz tuniškega bojišča,
ki so včeraj prispeli v Francijo.

Arabi hočejo konfederacijo

Carigrad, 18. jan. AS. Anatolska agencija je iz-
vedela iz Jeruzalema, da je transjordanjski kralj
Emir Abdal izjavil: »Arabski voditelji na sred-
njem vzhodu imajo za povodni cilj ustanovitev kon-
federacije. Zahtevali so prekinitev sistema manda-
tov, ker nečejo več biti mandati Društva narodov.«

Wells o komunizmu

Lizbona, 18. jan. AS. Wells je v radijskem go-
voru iz Londona apeliral, naj se organizira skupna
komisija za obnovo razkrojenega sveta. Ta govor
je v prvi vrsti njegovih napovedanih govorov o re-
formi človeka. Wells je »skrajni revolucionar«, ker
smatra, da je nauk komunistične stranke za 50 let
zastarel.

Rim, 18. jan. AS. Angleška admiraliteta sporo-
ča izgubo dveh stražnih ladij »Horatio« in »Duras«.

Hrvatska »Siva knjiga«

Zagreb, 18. jan. AS. V navzočnosti hrvat-
skega zunanjega ministra so izročili tujim časn-
ikarjem »Sivo knjigo«, ki jo je izdalo znanje mi-
nistristvo v hrvatskem, italijanskem in nemškem
jeziku. »Siva knjiga« je najzlostnejši dokaz o
divjaštvu, moriji in uničevanju, ki ga uprizarjajo
uporniki na Hrvaškem. Knjiga temelji izključno
na uradnih podatkih.

Hrvatski zunanji minister je imel pri tej
priliki govor, v katerem je pojasnil ta dokument,
ter na svojstven način razložil začetek in konec
prevratnega komunističnega gibanja. Povedal je
med drugim, da je uporniško gibanje na Hrvat-
skem dvojno: vsesrbsko, ki si je postavilo za
svoj vzor veliko Jugoslavijo in ki ga vodi pol-
kovnik Mihajlovič. Odvisno je od ubežne jugo-
slovanske vlade. Temu Mihajlovičevemu gibanju
daje London obilno pomoč. Drugo uporniško gi-
banje na Hrvaškem pa je komunistično-partizan-
sko, ki se drži navodil komunistične internacio-
nale in ki ima za svoj končni cilj narediti iz Ju-
goslavije sovjetsko republiko. Obe ti dve skupini
upornikov sta v začetku sodelovali med seboj, po-
zneje pa sta se ločili. Nesoglasje med Londonom

in Moskvo glede vprašanj evropskega jugovzhoda
so se pokazala tudi med tema dvema skupinama
upornikov, ki sta si podobni samo po tem, da
uprizarjata enaka zločinska dejanja.

Minister je potem govoril o hudi, dokazani
odgovornosti angleške vlade, ki moralno in de-
narno podpira gerilo na Hrvaškem po tako
imenovani jugoslovanski vladi, pa tudi neposred-
no po svojih agentih. S tem nadaljuje s svojim
prejšnjim delovanjem proti Hrvatski, ko je bila
še pod bivšo jugoslovansko vlado. S tem je an-
gleška vlada pokazala, kakšno vrednost jo treba
pripisovati tako imenovanim človekoljubnim vo-
rom, o katerih govori angleška propaganda. »Si-
va knjiga« — je poudaril hrvatski zunanji mini-
ster — s svojimi zgledi, pisanimi s krvjo, pri-
kazuje, kako se dejansko izvaja »atlantska kartica«,
ter priča, kaj angleško-ameriško-rusko zavezništvo
pripravlja svobodnemu demokratičnemu človeštvu.
Svoja izvajanja pa je končal takole: »Hrvatska,
ki se drži svojih izročil, je tudi danes ostala
zvesta svojemu zgodovinskemu poslanstvu, bran-
iti omiko, ter je odločena, boriti se na strani
zaveznikov do končne zmage.«

Pestra stran zgodovine našega zimskega športa

Okoliščina, ko je pritisnil hud mraz in ko je zavetela pokrajina v iskrenem se ivju, se mi zdi primerna, da obudim nekaj spominov na prve čase našega zimskega športa. Tokrat ne bom pripovedoval o Valvazorjevih zapiskih o bloških smučeh, tudi ne o znameniti smučki reportaži Podgrivarskega v »Novicah«, temveč o sankanju in drsanju, ki je bilo v modi že veliko prej, predno se je današnja generacija navdušila za zimski šport na smučeh. Že pred prvo svetovno vojno je bilo toliko zanimanja za sankanje, da so zgradili v Bohinju znamenito sankališče »Belvedere«. Na podnožju Črne preste so uredili pol naravno, pol umetno sankališče, katerega proga je merila 1200 m. Tja so radi zahajali ljubljanci, prihajali pa so tudi gostje iz drugih mest in se razveseljevali na lepem sankališču. Hitroetni rekord sankališča »Belvedere« je znašal na enosedežnih saneli 1222 min., na dvosedežnih pa 1:28 min.

Za šport na saneli je bilo tudi po prvi svetovni vojni toliko zanimanja, da so odpotovali predstavniki Športne zveze v Bohinjo, kjer so obnovili staro sankališče. V zimski sezoni 1920-21 so začeli iznova orati ledino v vseh panogah zimskega špor-

ta. Zraven sankališča so uredili tudi malo šmuko skakalnice, na jezeru pa so priredili drelnne tekme. V resnici so bili to še romantični časi našega zimskega športa. Med tekmovalci se ni bilo posebne izbire, tudi niso imeli za seboj tekmovalnih tečajev; k tekmam so se prijavili vsi korajžni mladi ljudje, ki so imeli količkaj pojma o ravnanju s sanmi ali dilcami. Ostali so se zbrali pri okrepčevalnici ob sankališču in si krajišali čas z dobrotami, ki človeku v hudem mrazu tem bolj teknejo.

Sankališče Belvedere« so preuredili tako, da je merilo samo 1000 m. Na startu se je zglasilo 19 tekmovalcev, med katerimi je zmagal mag. phar. Stanko Kmet v času 1:18,4 min. Razume se, da so prišli do beede tudi tekači na smučeh, skakalci in drsalci. Za tekače so priredili »tekmo po brdih na daljavo«, daljavo sama pa je znašala 6 km. To je bilo meseca februarja l. 1921.

Šmuko progo so izpeljali pod Liescem in nad izvirom Bohinjske Bistrice. Prijavilo se je 30 tekmovalcev, med njimi tudi štiri dame. Ko brskamo po starih poročilih, čitamo, da so bili posebno veseli dejstva, da so se udeležili tekmovalcev tudi ženske. Takole pravi poročilo v taktatnem športnem tedniku: »Prvič so se ta dan ojunale brhke naše dame na smučkah in je nastopil v tekmi poleg moškega tudi nežni spol.« Seveda je bila proga za ženske predolga in so jim dovolili samo tek na 3 km. Zmagala je B. Trummerjeva iz Mostarja s časom 15:30,8 min.

Konkurenca med moškimi je bila že precej bolj trda. Prvo mesto si je priboril Hlebanja Janez, logar iz Bohinja, ki je presmual 5 km v 21 min. 49,2 sek. O Dr. Pandakoviču pravi poročilo, da so ga zabodli in odstopil. Seveda tudi Ljubljanci niso ostali brez nagrad. Prav posebu se je uvelja-

vil Zelenko Svigelj, ki je tekmoval med naraščalniki in razveselil predstavnike Ljubljanskega športnega kluba z zmago v času 21 min. 43,8 sek.

Kader smučarjev je bil v tistih časih še zelo pičel. Za te so zgradili skromno skakalnico, ki je nesla do 15 m. Čeprav je bila skakalnica razmeroma majhna, se je našlo samo pet fantov, ki so bili toliko izurjeni na dilčah, da so se ojunali in začeli skakati. Značilno je poročilo, ki pravi, da so imeli prvič priliko opazovati »kako so krilihi po zraku emučarji v elegantnih skokih raz našo prvo umetno skakalnico«. Za tiste čase in razmere pa se jim skakalnica ni zdelala majhna in tudi ne skromna. Strokovno poročilo v »Sportu« pravi, da so dovolili skakačem samo polovični zalet iznad »velike skakalnice«. Na skakalni tekmi je zmagal znani vsestranski športnik, sedaj že pokojni Pogačar. Časnikar, ki je sodeloval na prireditvi kot reporter, je napisal o skakalni tekmi naslednje: »Najdaljše skoke je napravil Kavšek (13 m), žal se ni obdržal po ekoku v stoječi drži, najlepše skoke (9 m) pa gg. Pogačar in Dolenc, in sicer prvi vse tri v brezhibni pokončni drži. Tako je torej bilo z našim skakalnim športom pred 22 leti.

Istega dne so se pomerili v Bohinju tudi predstavniki drelnega športa. V umetnem drsanju je zmagal inž. Jaroč, član zagrebške Concordie. njem pravi poročilo, da je bil svoječasi prvak v St. Moritzu. Naslednja mesta so zasedli Klimek, Betetto, Vodišek in Deu. V hitrem drsanju na 500 metrov je bil prvi Ilirijan Klimek s časom 1 min 11,5 sek.

Gledalci, ki so prisostvovali takratni prireditvi v Bohinju, so bili z uspehi nad vse zadovoljni. Niso se bili razvajeni kakor dandanes in koncem koncev je tudi v športu vse samo relativno. Tekmovalcem moramo priznati, da so orali ledino in da so se vpsiali v zgodovino domačega zimskega športa kot zaslužni pionirji.

Tečaji italijanskega jezika na magistratu

svoji veliki stari civilizaciji in prav tako veliki sodobni civilizaciji. Ta narod je postal učitelj lepote v vsem svetu in si je zato ustvaril tudi najlepši jezik, kar jih je na svetu. Prav zaradi tega vas vabim, da popravite zmote preteklosti in izpopolnite te vrzeli. Dobro poznam zato posebno nadarjenost in marljivost za učenje jezikov in sem zato prepričan, da se boste z vmo lotili tega koristnega in lepega študija, ki vam omogoči, da boste poslej neposredno spoznavali dela velike italijanske civilizacije.

»... peč s panjači mi podkuri«

Ljubljana, 18. januarja.

Za spremembo nam je naklonilo včeraj nebo dan, ki je bil vse prej kot podzigač. Mesto je bilo ovito v meglo in mraz je začel iznova pritiskati. Ulice so oživele šele o poznih dopoldanskih urah. Ljudje so hiteli k poznim mašam, iz cerkva pa spet nazaj v tople domove. Termometer ni kazal najhujšega mraza, vendar je bilo ozračje nad vse neprijetno; po otožnosti je dišalo, pa po dolgočasnosti in po prehladu. Odjuga, ki se je v soboto lotila debele snežne odeje na strehah, se je morala umakniti novemu valu mraza. Ves dan se je gostilo in debelilo ivje na drevju, zvečer so bile veje in vejice že tako obložne z belimi kristali, da so spominjale na prelest zime v gorah.

Kakor rečeno, dan ni bil podzigač in so ga ljudje rajše preživeli po starinski navadi doma za pečjo. »Pojd, Minka, zapri duri, peč s panjači mi podkuri!«, je pel Stritar o zimski otožnosti svoje dobe. Tudi včeraj je dobila prijazna peč svojo častljivo veljavo v družabnem življenju Ljubljancov. Tam, kjer so mogli, so kurili od jutra do večera in se vsaj opoldne spominjali vinskega čudeža v Kani Galilejski, o katerem so slišali v cerkvi. Potem so posedli okrog peči ter prebirali knjige in časopise.

To pa že moramo reči, da je pri nas za branje lepo poskrbljeno. Ze dolgo niso ljudje toliko brali kakor to zimo. Zelo prav pridejo knjige »Slovenčeve knjižnice«, ki jih radi naročajo ali si jih izposojujejo, v časteh pa so te dni tudi Mohorjeve, v kolikor jih še niso prebrali. V znamenju knjige in peči je poteklo tudi včerajšnje popoldne velike večine ljubljanskih mešanov.

S knjigami v rokah so zadremali v zgodnjih popoldanskih urah, dokler jih ni klicala dolžnost k večernim opravkom. Dolžnosti ob nedeljah veljajo seveda v prvi vrsti za ženske. Mislimi je treba na večerjo, po vrhu pa je treba še poekati časa za pismo materi, hčeri ali komurkoli, s katerimi so tesneje povezane. Včeraj je bil dan, ko tudi otrok ni mikalo sankanje in ko so celo moški ždeli doma vse do večernih ur. Proti večeru jih je le premagala stara navada ali pravica. Ves teden so delali v delavnicah in uradih in si niso mogli odredi, da ne bi stopili na praznik vinskega čudeža v Kani

Ali ima komunizem bodočnost?

Mnogi se radovedno povprašujejo, kaj bo s komunizmom? Ali bo zmagal ali ne? In kdo naj se mu upre? V prvi vrsti so poklicani krščanski narodi, ker je komunizem zaklet sovražnik krščanstva, in še posebej katoličani, ker sovraži komunizem najbolj vprav katoliško Cerkev. Ti morajo voditi zoper komunizem boj, ki v njem gre za življenje in smrt.

A kakšen naj bo ta boj? Kjer komunisti s fizično silo napadajo ter rušijo in ubijajo, je jasno, da sme biti ta boj tudi boj s fizično silo. Sv. Bernard je klical krščanske narode tudi na fizično križarsko vojsko. Zato tudi našemu narodu nihče ne more zameriti, če je začel zbirati borce-križarje, da mu rešijo dom, življenje in krščansko kulturo. Resnično pa je, da boj s fizično silo ne more komunizma notranje premagati in da more nazadnje le notranje zmaga zares premagati komunistično nevarnost. Papeži o tem prav nič ne dvomijo in vse njih okrožnice predvsem to naglašajo.

Pij XI. je v okrožnici proti komunizmu glasno izpovedal, da je »poglaviti pomoček in podlaga za vse druge pomočke resnična obnova zasebnega in javnega življenja po evan-geljskih načelih«. Pij XI. hvaležno priznava, da se že povsod kažejo znamenja takšne duhovne obnove, da se ne le v izbranih dušah, temveč v vseh družabnih, tudi v najbolj izobraženih krogih vedno bolj oživlja resnično življenjsko krščanstvo, pripominja pa, da bo treba še mnogo, mnogo dela za to duhovno obnovo. Tudi po katoliških deželah pravi, le preveč takih, ki so katoličani samo po imenu in po vnanjem praznem videzu, ki je božjemu žveljarju tako zoprn. Za Leonom XIII. naglašata tudi Pij XI. najbolj krščansko ljubezen. Leon XIII. je dejal, da je tudi pravo socialno delo, »dejavna ljubezen, kakor jo zahtevajo potrebe našega časa«. (Graves de comuni.) Pij XI. tudi poudarja, da se bodo morali bolj opustiti navezanosti na zemeljske dobrine. Prevzeti jih bo moral zopet tisti duh, ki ima lastnike le za božje oskrbnike pozemeljskih dobrin. Ljubezen pa ni prava, če ne upošteva vedno pravičnosti. Pij XI. ponavlja, da nikakor ne gre, da bi morali delavci sprejemati kot miloščino, kar jim pristoji po pravici, in žalostno je, pravi, da je tudi ravnanje nekaterih katoliških gospodarjev in tovarnarjev nemalo vzrok, da se je delavstvo krščanstvu tako odtujilo. Zlasti poudarja Pij XI. socialno pravičnost, ki mora ustvariti boljši gospodarski red. Njegovo prepričanje je, da se bosta mogli pravičnost in ljubezen v gospodarsko-družabnih odnosih le tedaj prav uveljaviti, če se osnujejo strokovne in medstrokovne organizacije na trdnih krščanskih temeljih in ustanove krajevnim in časovnim razmeram primerne »korporacije«. Ker pa ni smotne dejavnosti brez jasnega spoznanja, zato je Pij XI. tako poudarjal študij socialnega vprašanja in pomen katoliškega tiska. Zlasti je še poudarjal potrebo dobrega tiska zoper slepivo agitacijo komunistov. Nazadnje, a nikakor ne nazadnje, temveč najprvo, pa je naglašal Pij XI. v okrožnici proti komunizmu potrebo molitve in pokore. »Zoper zlo, ki dandanes stiska človeštvo, ni druge pomoči kakor ta, da se vsi z molitvijo in pokoro skupno bojujejo zoper skupnega sovražnika.« Njegove opomine povzema tudi naslednik na papeškem prestolu Pij XII. Zlasti v svojih božičnih poslanicah naglašata nujno zahtevo, da se vrnejo delu pravice in čast. Saj očaruje komunizem delavce predvsem z evangelijem socialne enakosti.

Le na teh podlagah bo mogoče notranje premagati komunizem v delavcih, v že zapeljanih komunistih in tudi v nas samih. Pij XI. se je za to delo notranjega prenavljanja najbolj zanašal na KA (Katoliško akcijo), kjer bodo s cerkveno hierarhijo sodelovali laiki, delavci med delavci, inteligenti med inteligenti, vsi pa za božje kraljestvo na zemlji. d.

Galilejski na osvežujočo četrtinko in običajen pomemek z znanci. Ob večernih urah so bile tudi kreme dobro zasledene. Marsikje so pripravili v kuhinji kaj dišečega približka, ki je tik pred večerjo tem bolj teknil. Ta ali oni si je naročil v gostilni večerjo, o kateri seveda ni povedal doma ničesar in je s čisto navadnim, to je zelo dobrim tekmo priedel se enkrat k mizi za toplo domačo pečjo. Potem je sledilo običajno nedeljsko večerno kramljanje, pa spet branje, živjanje ali tarok in lepa zimska nedelja je minula brez omembe vrednih dogodkov. Čez noč je pritisnila zima z novim, krepkšim sunkom in epoti ljudje so spet krenili na vsakodnevne opravke.

gerja, bo kaj hitro ugotovil dvoje: videz, kakor da med Heideggerjem in menoj ni nič skupnega, hkrati pa neko stvarno istovetnost Heideggerjeve in moje problematike. Tako je Heideggerjeva borba proti samemu »vsebinskem« pogledu na svet in življenje in njegovo ugotavljanje še globljih pa samih »bitnostnih« diferenc v vesoljstvu toliko kakor moja borba proti samemu »preočevalnemu« pogledu na svet in življenje in moje ugotavljanje še globljih pa samih »zadevalnih« diferenc vsega in ničesa. Kvečjemu bi lahko rekli, da je Heideggerjevo delo osnovano bolj »logično«, moje pa »psihološko«. Zato zopet ni čuda, da izhaja, kakor dr. Pandžić dobro prikazuje, Heidegger končno iz »negativnosti« v »pozitivnost«, tem ko ostaja meni slej ko prej le pozitivnost neobhodna osnova audi vse negativnosti.

Disertacija je napisana v hrvaščini in je tako namenjena v prvi vrsti bralcem hrvaške narodnosti. Toda vredno je, da jo vzamejo v roke tudi tisti Slovenci, ki imajo zanimanje za resnično filozofsko delo in ki jim do tega, da se še posebej seznanijo z enim najmlajših in najizrazitejših zastopnikov omenjene skupne Bolzanove in Brentanove šole, čije pomeni sega že davno celo preko mej same filozofije v ožjem pomenu besede. Naj še omenim, da je ta šola, razen velikih filozofov nemške narodnosti (A. Meinong, E. Husserl, K. Stumpf, J. Rehme, M. Scheler, N. Hartmann itd.), rodila tudi mislece kakor Kaz. Twardowskega, T. G. Masaryka, D. Mihačeva, V. Bunussija, Br. Petronijevića itd.

V samem stilnem pogledu še pripominjam, da se mi marsikateri avtorjevi izrazi in stavki zde tudi v hrvaščini težki ali vsaj sila umetni. Toda vse to sem ugotovil na takih mestih, kjer velja isto za samega Heideggerja — v nemščini. Saj nemški kritiki sami trdijo, da bi morali Heideggerja najprej — »ponemčiti«. Tudi Kant je pisal v »nemogoče« nemščini in pred leti je izšla res klasično pomembna izdaja njegove »Kritike«. Dobil sem pa vtis, da moramo poznati prvo izdajo, če hočemo, da nam posebej koristi še druga. Znanost in jezik sta dve različni zadevi!

F. Veber

Dr. Karl Ozvald — 70 letnik

V sredo, dne 20. januarja 1943, bo dosegel g. univ. prof. dr. Karl Ozvald sedemdeset let. Kdor sam vestno in mnogo dela, ve, koliko ogromnega dela je izvršil v teh letih naš jubilar. In vse to iskanje ter spoznavanje je šlo v korist in poglavitno njegovega osebnega dela na srednji in visoki šoli in v obogatitve slovenske pedagoške kulture.

Izmed sedmorice slovenskih pedagogov, katerih delo sega iz prejšnjega v sedanje stoletje, Schreiner, Bežek, Bežjak, Hubad, Gabrček, Kos, Ozvald, se je slednji dvignil v kulturni pomembnosti najvišje. To prednost bi mogli izraziti na dva načina. Najprej je za vso ostalo šestorico zelo značilna zavisnost od Herbertove pedagoške teorije in prav posebno od njegove asociativne psihologije ki priznava predvsem samo predstavno doživljanje kot elementarno. Ozvald pa je šel kot čudovito informiran človek preko Herberta do modernih psiholoških smeri, ki prikazujejo enakopravno vrednost vseh elementarnih doživljanj, pomembnost podzvesti in subjekta. Tako nam je podal Ozvald že v svoji šolski knjigi o psihologiji, ki je sicer še močno zavisna od sodobnih psihologov, prav posebno pa v svoji Osnovni psihologiji, ki je mnogo avtonomnejša, zelo dobro, široko razpredeno in konkretno psihološko podlago za pedagoško razmišljanje ter praktično oblikovanje.

Druga prednost Ozvaldovega pedagoškega delovanja je v tem, da se je dvignil od ožine šolske pedagoške in metodične vprašanj do pristno kulturnega pojmovanja pedagoške stvarnosti. S pomočjo bogate naučenosti nam je prikazal dejstva, da je med kulturo in med pedagoškim delom tako tesna povezanost, da ostane pedagoško prizadevanje le prazna forma, če bi pedagog ne imel kulture in kulturnih ustvaritev, s katerimi in ob katerih se res izvršuje izobraževanje in vzgajanje človeka. V tej povezanosti je modernan pedagogika zagledala vso širino pedagoškega področja in je postavila pedagoško vrednoto kot elementarno v vrsto ostalih kulturnih vrednot.

O pedagoško-zgodovinskih rezultatih nam doselej Ozvald ni skoraj nič napisal, vendar vemo, da ima za tisk pripravljeno zgodovino pedagogike v starem in srednjem veku.

Še vedno snuajo in prožnega duha Ozvald vestno zasleduje razvoj strokovne literature, prav tako pa tudi slovensko in tujo kulturo ter razprave o kulturi sami. V njem živi namreč največja želja, da bi imela slovenska mladina ob pomoči svojih vzgojiteljev res dosti zdrave in bogate kulture, ob kateri bi sama kulturno rastla in postajala tako tudi etično vedno trdnjša in zrelejša. Uresničitev te želje, ki je iskra Ozvaldovega pedagoškega erosa, je enajsonovnejše gibalno tudi za njegovo teoretično delo v pedagogiki.

V razvojni vrsti slovenskih pedagogov je Ozvald eden pomembnih členov in ob njegovem jubileju dela mu iskreno želimo, da bi mu Bog naklonil še dokaj let plodne tvornosti v korist bodočega razvoja slovenske pedagogike. Gg.

Število oseb, ki obiskujejo tečaje italijanskega jezika, prirejene pod vodstvom Italijanskega kulturnega instituta, vendar pa izven njegovega sedišča, je že znatno presegalo tisoč. Med njimi je najodličnejša skupina tečajev, ki se prireda za uradnike in uslužbence ljubljanske mestne občine, skupina, ki bo sama presegla pet sto udeležencev. Druga velika skupina, ki ne zaostaja dosti za prvo in katere številni tečaji že redno potekajo, je skupina uradništva Kr. pošte in brzojava. Manjše skupine tečajev prireja Pokrajinska delavska zveza (tri tečaje) in Trboveljska premogokopna družba (dva tečaja).

V petek je bila v mestni posvetovalnici slovesna otvoritev izpopolnjevalnih tečajev, ki jih bo imel prof. Marino. Navzoči so bili: župan general Rupnik, podžupan comm. Tranchida in ravnatelj Italijanskega kulturnega instituta prof. dr. Attilio Budrovich.

Župan je v svojem govoru najprej pozdravil comm. Tranchido in prof. Budrovicha, ki bo organiziral in vodil magistratne tečaje, nato pa je poudaril važnost italijanskega jezika in kulture ter dejal med drugim: »Znanje italijanskega jezika bo odprlo nam Slovincem tudi pot k iskrenemu sodelovanju z italijanskim narodom v velikem rimskem imperiju; tako bomo deležni vseh dobrin, ki jih lahko tako močeno imperij nudi vsakemu svojemuzvestemu državljanu.«

Za županom je spregovoril prof. Budrovich in je predvsem izrekal zahvalo Nj. Eks. Visokemu komisariju, ki je sam želel, da bi se priredili ti tečaji pod vodstvom Italijanskega kulturnega instituta, ker je le-ta zaradi svoje široke izkušnosti v razširjenju italijanskega jezika in kulture v teh krajih posebno primeren, da vodi na enoten način tudi izvenšolske tečaje. Nadalje se je prof. Budrovich zahvalil županu in podžupanu za njuno prisrčno sodelovanje, nato pa se je obrnil do obiskovalcev tečajev ter jim dejal v zaključku svojega govora: »Hotel bi vas samo spomniti, da sta bila italijanski jezik in kultura v teh krajih zanemarjena v korist drugih jezikov, posebej še francosčine, katere poučevanje so siloma pospeševali na tak način in v taki meri, da se je moglo to zdedi tudi vam samim premalo naravno. Zaradi tega tudi ni prineslo pričakovanih sadov. To pa se je dogajalo v škodo jezika, ki ga govori italijanski narod, vaš veliki sosed, narod, ki je — čeprav vam ni bil dosti znan — edinstven na svetu po

Italijansko-belgijska trgovina. Iz Bruslja poročajo, da je pričakovati znatnega povečanja belgijsko-italijanske trgovine v letu 1943. Italija bo dobavljala Belgiji znatne količine tkanin in keramičnih proizvodov, dočim bo Belgija dobavljala Italiji večje količine kože in konj.

Zagrebške uvoznice. Z dnem 1. januarja 1943 je zagrebška mestna občina zvišala vse svoje uvoznice za 100%.

le znak že davno premaganega — starogrškega eleatizma.

Pisec si je zastavil vprašanje resnice v Heideggerjevi filozofski miselnosti. Že to dejstvo označuje g. dr. Pandžić kot resničnega problemskega misleca. Zakaj dosega? Se nimamo nobene Heideggerjeve obravnave same resnice, razen ob vprašanjih, ki se že sama po sebi ne morejo odločiti, ako se ne bavimo tudi s »samo resničnostjo« (n. pr. vprašanje biti in časa). G. dr. Pandžić pa po mojem mišljenju prepričevalno dokazuje, da je vprav vprašanje resnice osnovno, toda, rekel bi, podzvestno gibalno vsega Heideggerjevega filozofskega dela in prizadevanja.

Pandžićeve analize nam pomagajo, da nam postane očitna tudi prava notranja, nenapisana in tako zakulisna stran Heideggerjeve logike in da spoznamo po taki poti v Heideggerju še tisto, kar bi lahko imenovali tako imenovano »osebno enačbo« tega nemškega misleca. Heidegger hoče spoznati »reč« in hoče spoznati »človeka« oboje pa »se mu zliiva v njegovo posebno pojmovanje »resnice«, kar daje obenem njegovemu pogledu na svet in življenje resnični filozofski značaj.

Po taki poti še naknadno tudi sam boljše razumevam ves Heideggerjev »apriorizem«, ki se danes ne ve, da ima tudi resnica, tudi najčistejša, to pa za nas, ljudi dostopna resnica svojo primarno osnovo v izkustvu in samo v izkustvu. Vzamejo le primer »številca«, ki prav gotovo tako rekoč nič ne pomeni, dokler ga ne vzamemo kot število tega ali tega. Se pravi, vsa, pa še tako »idealna« načela brez izkustva ne postanejo le neresnična, temveč izgubijo sploh sleherni pomen in smisel (meaning-loose). Glavna teoretično znanstvena in življenjsko-praktična zasluga g. dr. Pandžića je pa po mojem vprav v tem, da nam je to osnovno zavisnost vsega »a priori« od samega »a posteriori« pokazal in dokazal ob enem najizrazitejših sodobnih filozofov nasprotno smeri. Toda Pandžić kritik ima odprte oči tudi za vse pozitivne te smeri in to še prav posebej na točkah, kjer je tak apriorizem res tudi na mestu in kjer morejo o samem »verbalizmu« govoriti le ljudje, ki stvari ne poznajo in ki bi konsekventno n. pr. tudi vso matematiko morali smatrati le za kup neplodnih besed. Tu gre zlasti že za

samo nastavitve vprašanja resnice, nadalje za že staro vprašanje osnovnega razmerja »resnice in bitnosti«, nadalje za načelno razmejevanje »transcendence« in »immanence«, pa tudi iza vprašanje »nujnega« in »slučajnega«, »končnega« in »nekončnega« finitum, infinitum, infinitum), še prav posebej pa za specialno Heideggerjevo problematiko »resnice in časa« in končno morda še za najglobljo in po našem avtorju še posebej prikazano dihotomijo »resnice in neresnice«. Da, Pandžićeva referativna in kritična izvajanja o tej poslednji dihotomiji so mi še tudi z vida samega Heideggerjevega apriorizma in torej tako rekoč res »a priori« potrdila moja »aposteriorn« osnovno tezo, da je samo človek sposoben obojega, da »spoznavac in da »se moti«.

Heidegger je eden najmlajših pa najuspešnejših učencev znane Husserlovo filozofske šole. Kot tak je Heidegger hkrati eden sodobnih mejnikov tiste »nove filozofije« v Evropi in v svetu, ki sta ji položila osnovne temelje dva moža: Bernard Bolzano (1781—1848) in Franz Brentano (1838 do 1917). Prvega smemo imenovati obenem pravega očeta resnično nove, moderne logike (Wissenschaftslehre, 1837), drugega pa enako pravega očeta enako nove, moderne psihologije (Psychologie vom empirischen Standpunkte, 1874). Kot Meinongov učenec izhajam tudi sam iz te šole, ki je še danes ohranila prvotni duh Bernarda Bolzana in Franca Brentana: ta duh je tak, da zahteva od resničnega pristaša v prvem redu le njegovo lastno delo in njegovo lastno rast. To je šola, ki navaja v prvem redu k mišljenju in ne k samemu znanju, k neprestanemu raziskovanju in ne k kakemu nabiranju že dognanih reči. Zato ni čuda, da dobimo v okviru te šole vedno nove mislece, ki nimajo na videz nič več skupnega, ki jih pa vendar preveča ob globljem pogledu neka čudovita stvarna enotnost v problemski tematiki in tudi v sami obravnavi danih vprašanj. Pandžićeva obravnava Heideggerjeve filozofije je tudi s tega vidika zanimiva in važna. Naj mi bo dovoljeno, da pokažem to le na enem, osebnem primeru! Kdor pozna bliže vse glavne strani mojega filozofskega prizadevanja in dobera prebere recimo tudi Pandžićovo obravnavo samega Heideg-

KULTURNI OBZORNIK

Nova disertacija iz filozofije

Dr. phil. Pandžić P. Kruno: Problem istine u filozofiji Martina Heideggerja (Doktorska disertacija), Ljubljana 1942-XXI, str. 84.

Martina Heideggerja poznam že iz svojih dijaških let, ko sva skupno poslušala predavanja A. Meinonga na graški univerzi. Pozneje je prešel v Husserlovo strujo naše skupne (Brentanove) filozofske šole in je danes eden najbolj znanih, pa tudi najbolj osporanih mlajših filozofov sodobne Nemčije. Stoti in stoti ga poveličujejo kot poklenega oznanjevalca nove »eksistencialne filozofije«, zopet stoti in stoti pa vidijo v vsem tem njegovem prizadevanju le kup besed, ki so stvarno brez haska za znanost in še manj za dejansko življenje. Tembolj sem postal pozoren ob disertaciji, ki jo je napisal svoječasi Heideggerjev slušatelj na friburski univerzi (Breisgau) g. dr. P. Kruno Pandžić.

G. dr. Pandžić je že prej študiral filozofijo v Švici, zaključil pa je svoje študije na naši univerzi, kjer se je skozi eno leto zelo intenzivno udeleževal v mojem filozofskem seminarju. Po taki poti sem imel priliko, da sem se še neposredneje seznanil s sedanjim Heideggerjevim delom, in on, dr. Pandžić, je mogel ugotoviti oni nadaljnji razvoj svoječasno »Graške filozofske šole«, ki se je pod mojim vodstvom izvršil in se še vrši na naši univerzi. Zato je umevno, da označujejo tudi priučujočo disertacijo zlasti tri poteze: preveča jo materialno znanje neposrednega očividca, odkljuje jo nadalje še temeljito poznanje zlasti tudi nemških, zapadnoevropskih filozofskih struj (študij v Švici) in ne manjka ji pečata šole, iz katere sem sam izšel. Ta pečat je viden zlasti ob Pandžićevi odločni odklonitvi tistega dela vse Heideggerjeve miselnosti, ki hoče kar načelno vse »konkretno« izvajati iz »abstraktnega« ali vse »sposameznost« iz »splošnega«. Sekundarno je to seveda mogoče in celo za vsako znanost neobhodno potrebno, toda primarno je to

Drobne novice

Koledar

Torek, 19. januarja: Kanut, kralj in mučenec; Marij, mučenec; Pija, mučenica; Germanik, muš.

Sreda, 20. januarja: Fabijan, papež in mučenec; Sebastijan, mučenec; Evtimij Vel., opat.

Novi grobovi

† **Ivan Merčun.** V Ljubljani je umrl 94letni g. Ivan Merčun, oče uglednega zdravnika dr. Merčuna. Rajeje bodo pokopali v torek 19. t. m. ob treh popoldne iz kapele Sv. Marije na Zalah.

† **Josip Marčan.** V nedeljo 17. januarja je umrl g. Josip Marčan, ekonom Slajmerjevega doma. Rajeje dolgo vrsto let z veliko vneto skrbel za gospodarstvo te tako pomembne zdravstvene ustanove v Ljubljani.

† **Jakob Pogačar.** V Ljubljani je umrl g. Jakob Pogačar. Pokopali ga bodo v torek ob štirih popoldne izpred župne cerkve na Viču.

Naj sveti rajnim večna Luč; vsem, ki žalujejo za njimi, naše sožalje.

V nekaj dneh

S. Lagerlöf: „Dekle z Močevia“

Pogreb Janeza Košmerlija

Pretelko soboto popoldne se je na Zalah zbrala velika množica, da spremi do groba Janeza Košmerlija, očeta šempetrskega župnika Alojzija Košmerlija. Pogrebne obrede je izvršil stolni kanonik Franc Koretič. V sprevedu so šle pred krsto gojenke zavoda Lichtenurn, za krsto pa poleg sorodnikov močno zastopstvo trga Sodražica. Med mnogimi oddelki so bili pri pogrebu prelati univ. prof. dr. Franc in Aleš Ušeničnik, profesor univerze dr. Matija Slavič, železniški direktor inž. Rudolf Kavčič, pokrajinska svetnika Franc Marčič in Narte Velikonja, stolni župnik dr. Tomaž Klinar z vsemi ostalimi ljubljanskimi župniki, stolni kanonik Anton Vovk, msgr. Jože Jagodič s tajniki škof. pisarne, predstojniki in zastopniki ljubljanskih redovnih hiš ter mnogo drugih duhovnikov. Pri Sv. Križu je bil ta dan velik del šempetrske župnije. Po svoji resni, pobožni tiholetji je bil pogreb podoba tihega, delavnega, Bogu vdanega pokojnikovega življenja, hkrati pa je bil izraz prijateljske ljubezni šempetrskih župljanov do njihovega župnika.

Po vseh knjigarnah

boste se ta teden dobili

S. Lagerlöf: „Dekle z Močevia“

— Namesto venca na grob rajnega g. Janeza Košmerlija je daroval zdravnik dr. Milan Perko v Mostah 200 lir šempetrski Vincencijevi konferenci.

— Vdor novega mraza. V petek je nehalo snežiti. Nastopilo je nato prav južno vreme, to posebno v soboto. S streh je lahko kapljalo, ko so se začele ledene sveče tajati. Tajal se je počasi

Umrli nam je naš dobri mož, stari oče in oče, gospod

Pogačar Jakob

Pogreb draga pokojnika bo v torek, 19. jan. 1943, ob 4 popoldne izpred župne cerkve na Viču.

Ljubljana, dne 18. januarja 1943.

Zalujoča žena, otroci in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Vsem, ki ste se kakor koli spomnili mojega ljubljanskega moža, gospoda

JANEZA BARDORFERJA

bivšega urarskega mojstra

ga obsuli s cvetjem in spremili na njegovi poslednji poti, izrekli mojo najiskrenejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujem dr. duhovščini, ki zdravnikom, zlasti g. primariju dr. Val. Meršolu za dolgoletni trud in zdravljenje pokojnega.

Vsem, prav vsem še enkrat najiskrenejši Bog plačaji!

Ljubljana, 17. januarja 1943.

Globoko zalujoča žena Angela Bardorfer roj. Luknič

Drobna ljubljanska kronika

Klavirski koncert pianista Gino Gornija bo definitivno danes, v torek, 19. t. m. ob pol 7 zvečer v veliki filharmonični dvorani. Umetnik je že dospel v Ljubljano in bo izvajal drevi naslednji spored: 1. Scarlatti: Tri sonate; 2. Bach-Busoni: Preludij in Fuga v es-dur; 3. Brahms: Balada v h-molu; 4. Debussy: Odsevi v vodi in Golli-vogov ples; 5. Gornij: Sonata; 6. Casella: Dva riterkara na ime Bach; 7. Chopin: Fantazija op. 49. Na koncert velikega pianista in umetnika opozarjamo na vabilno. Predprodaja v knjizarni Glasbene Matice.

Včerajšnja nedelja v Ljubljani je bila druga predpustna nedelja tudi nedelja, ko je godovni sv. Anton Puščavnik, zaščitnik prašičerje, ko so v Ljubljani obhajali svoj god mnogi Toneti, ki so jim znani in znanke poklanjali kake dobrote in skromne šopke. Nekateri so se veselili svojega goda, Sicer je bila nedelja zmerom mrzla in taka, kakor druge zimске nedelje. Sankanje je bilo v polnem razmahu. Mladina se je z vso vneto posvetila temu zimskemu športu in res je škoda, da ni ohranjeno pred dobrimi 30 leti razglašeno sankališče, ko bi na njem imeli mladi zimski športniki največjo zabavo. — Ljubljanci so sicer porabili nedeljo za najrazličnejša razvedrila in počitke. Zelo so se sedaj v navadi razne domače igre v družinah, h katerim prihajajo na obiske znanci in prijatelji.

— **Vihar v kazarne.** Razdor med zarodencema, spor med prijatelji, dva se najdeta na sedmih in se imata rada. — Vse to se plete v prijetni komediji, katero bo uprizoril Rokodelski oder v nedeljo 24. januarja ob 5 popoldne. Zanimiva in zabavna snov ter izvrstna karakteristika posameznih vlog nam jamčita, da se bomo odlično zabavali. Kdor se hoče pošteno nasmejati, naj se za-mudi predstavo. Opozarjamo na predprodajo vstopnic, ki bo v nedeljo od 10 do 12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Pet-trarkova 12-I, desno.

tudi sneg. Bilo je zelo južno vreme. Popoldne raz-meroma toplo, ko se je živo srebro v toplomeru približalo ledišču. V nedeljo pa je s severa vdrl nov mrzli val. Že v nedeljo jutraj je znašal tem-peraturni minimum — 8, ki se je v ponedeljek še zvišal ter je bilo v ponedeljek jutraj — 11,5. Dnevni temperaturni maksimum v nedeljo je do-segel — 3,6. V ponedeljek jutraj je bilo megleno. Zračni tlak visok. Barometer je v ponedeljek do-segel stanje 768,6 mm. Najbrž bo mrz trajal še nekaj dni z ozirom na visoko stanje barometra.

Se ta teden

S. Lagerlöf: „Dekle z Močevia“
kmalu nato a
Baar: „Golobček“

— Veliko zanimanje je vzbudila vest, da se bo oziral žreb pri razdeljevanju knjižnih nagrad »Družinske pratike« predvsem na število dospelih kuponov, ki bodo priložili rešitvam nagradne uganke za leto 1943. Vsak reševalec se torej lahko udeleži žrebanja z več izrežanimi kuponi. »Družinska pratika« se še dobi po vseh knjigarnah, trgovinah in trafikah, naroča se pa lahko tudi naravnost iz Ljubljane.

— **Ljudsko knjižnico** v Lizboni je požar po-polnoma uničil. V pogorelem poslopiju se je na-hajalo tudi ljubonsko književno društvo. Ljud-ska knjižnica v Lizboni je bila največja knjiž-nica na Portugalskem.

Učite se jezikov

Naročite naše odlične slovarje:

- Bajec Kalan: Italijanski slovenski slovar.** Vez. L. 48 —
Grad: Slovensko italijanski slo-varčen. Broš. L. 8 —, vez. L. 11 —
Kuret: Parlate Italiano. Br. L. 570
Pretnar: Francoski slovenski slo-var. Vez. L. 46 —
Kotnik: Slovensko francoski slo-var. Vez. L. 81 —
Piskernik: Nemško slovenski in slov-nem. slovarčen. Broš. L. 20 —, vez. 26 —
Bradač: Slovar tujk. II. pomnožena iz-daja. Broš. L. 86 —, vez. L. 44 —
Breznik Ramovš: Slovenski pravopis. Broš. L. 11 —, vez. 17 —
Bunc: Predsed slovnice sloven-skega knjižnega jezika. Broš. L. 13 —

LIUDSKA KNJIZARNA V LJUBLJANI

Pred skofijo 5. Miklošičeva cesta 5

Pidružnica v Novem mestu

Iz Novega mesta

Nekoliko statistike. V Novem mestu je bilo preteklo leto poročenih 21 parov. Rojenih je bilo 270 živih otrok, in sicer 134 dečkov in 136 deklic. Poleg teh je bilo 17 mrtvorojenih. Novoro-jenkov iz mestne župnije je bilo 21. — Umrlo je v preteklem letu v Novem mestu 130 ljudi, od teh pravih Novomeščanov le 23. — Oklicanih je bilo lansko leto v kapiteljski cerkvi 32 parov. — Sv. obhajil je bilo razdeljenih v kapiteljski cerkvi 17.200, v frančiškanski cerkvi 67.190, v ženski bolnišnici 14.000, v jetniški kapeli okrožnega so-dišča pa 110.

Iz Velikih Lašč

Zahvala občine Velike Lašče rojaku, ljubljanskemu odvotniku Dušanu Smodeju. Znani ljubljanski odvotnik in občan Velikih Lašč, g. Dušan Smodej, se je ponovno spomnil velikolaških ubož-cev in nakazal občini v Velikih Laščah znesek 3000 lir za podporo najbednejših. Občina Velike Lašče se dobrotniku v imenu vseh, katerim bo njegovo plemenito dejanje znatno pomagalo, naj-iskrenejše zahvaljuje.

Iz dela in življenja - od tu in tam

Iz Gorizije

Se ena nova maša pri S. Lucija. V nedeljo, 13. decembra, je bila S. Lucija živahno razgi-bana. Praznovala je svoj največji cerkveni praznik, shod svoje patrone sv. Lucije, ki je vedno združen z vrvežem semanjskega dne in privabi iz vse okolice mnogo občinstva. Raz-položenje tega svečanostnega dne je bilo pa tokrat še podvojeno, potrojeno: Most je obhajal tudi izredno slavnost nove sv. maše. V lan-skem letu je zdravo osrčje, »bistre hčerke planine«, kjer se stekajo tri glavne doline to-linskih hribov, obhajalo že v poletnih mese-cih dve novi maši, eno je praznovala pa so-sedna fara Volzana. Kljub temu je vsa fara s soseskama vred z vneto sodelovala pri pro-slavi četrtne nove maše v okolišču in je prav to sveto opravilo dalo sijaj in blesk prazniku sv. Lucije na Mostu. Novomašnik je bil gosp. Jožko Kragelj, domačin iz sosedne mo-drejske vasi. Slavnostno pridigo je imel msgr. prof. dr. Juvančič. Cerkev, ki je vsa prenovlje-na in se ponaša s krasnimi mojstrovinami To-neta Kralja, je bila okusno okrašena. Petje priznanega domačega cerkvenega zbora je bi-lo na višku in je zadivilo vernike, ki se jih je iz bližnje in daljne okolice nateklo toliko, da se jih je komaj polovica stisnila v božji hram. S. Lucija je doživela zopet dan, ki bo častno zabeležen v njeni pestri povestnici. No-vomašniku, ki je medtem že odšel na svoje prvo službeno mesto kot kaplan v Idrio, želi-mo veliko uspehov in božjega blagoslova pri trudapolnem dušnopastirskem delovanju!

Z Gorenjskega

Odhod mož delovne službe iz kranjskega okrož-ja. V sredi januarja je bila v Kranju velika po-slovinna slovesnost, na katero so prišli Gorenjci, ki so bili izbrani za delovno službo. Zbirali so se v poljejski baraki v Kranju na Golniški cesti in so od tam bili odpotani v razna taborišča delovne službe. Pred odhodom je okrožni vodja Leon Kues obiskal stanovašilske mož delovne službe in zbra-nim imel v srec segajoč nagovor. Opozoril jih je na čast, ki jih je sedaj doletela, in na zaupanje, ki ga imajo vanje, saj smejo sedaj nositi rjavo suknjo delovne službe. »Sedaj ste kot otroci Gorenj-ske v raji«, je izjavil, »ko se vrnete, boste glas-niki rajha na Gorenjskem.« Je sedaj prvič, da odhajajo iz malega okrožnega okoliša v raji: vzgo-ja, ki jo bodo tam deležni, jih bo napravila za prave može in jih učila, kako se ohrani in utrdi go-renjski dobri glas glede zvestosti in hrabrosti in dela. Gorenjci so bili vedno dobri in hrabri vojaki in bodo tudi oni nekoč može nemškega značaja, ki pridejo do svojih pravic. Poslovilno slavlje je bilo zaključeno z navdušenim vzklikanjem. Prisrčnost prireditve pa je še povzdigla vojaška godba iz Skofje Loke. Propenjajoč pesmi so može odkora-kali po ulicah na Kolodvor in pri tem se je še ta ali oni delovni mož na kratko poslovil od svojih dragih.

Urejeno drsališče v Kranju. 10. januarja je bilo z veliko slovesnostjo izročeno športno drsališče na ledu v Kranju svojemu namenu. Drsališče je bilo urejeno na kopališkem svetu mestne občine in ob-sega zanimive naprave za sport na ledu. Uporab-no bo zlasti za kegljanje na ledu, ki je že od nek-daj na Koroškem zelo priljubljeno in ki bo sedaj uvedeno tudi na Gorenjskem.

Smrt znanega gostilničarja v Radovljici. V Ra-dovljici je umrl 11. januarja znani gostilničar pri »Augustinu« in hišni posestnik Ivan Avgustin, star 58 let. Pred leti se je preselil iz Zapog pri Kranju ter ustanovil v Radovljici mesarijo in gostilno. Kot spoštovan mešan je bil član raznih gospodarskih organizacij in občinske uprave.

Smuška skakalnica v St. Vidu nad Ljubljano. 10. januarja so v St. Vidu nad Ljubljano slovesno prvič preizkusili 35 metersko smučarsko skakal-nico, katero so zgradili smučski skakalci sami, tako da je res delo domačih rok. Na tekmar je nastopilo 6 tekmovalcev, najdaljši skok je bil 35 m, medtem ko so drugi skakalci večinoma dosegali znamko 30 metrov. Skakalnica je zgrajena prav dobro in pravilno.

S Spodnjega Štajerskega

Štajerski prehranjevalni urad. V prilagoditvi na pokrajinsko območje obeh kmetijskih zvez za Štajersko in Koroško, je nemški minister za pre-hrano in kmetijstvo razpustil deželni prehranje-valni urad »Südmark«. Njegova naslednika sta de-želna prehranjevalna urada za Štajersko in za Koroško. Prvi ima svoj sedež v Gradcu, drugi v Celovcu. Poslovati sta začela 11. t. m. Za vodjo štajerskega deželnega prehranjevalnega urada je postavljen štajerski deželni kmetijski vodja Hajnzl.

Celjska dekleta pri ranjenih. Pred dnevi so dekleta iz celjske ljudske šole obiskala vojaško bolnišnico v Petrovčah in pripravila tamošnjim ranjenecem dve uri vesele zabave. S petjem bo-žičnih pesmi so pričarala pravo praznično raz-položenje. Upriporila so tudi božično pravlico.

Smrtna kosa. V Gradcu je umrl oče vodje mariborske založbe in tiskarne in SA vodje Sepa Kogelnika, trgovec Jožef Kogelnik, v starosti 66

let. V Studencih pri Mariboru je umrla 88letna zasebnica Rozalija Simnič, rojena Ranko. V Celju je umrl 13. januarja nekdanji šolski upravitelj Vid Vrtačnik, star 48 let. V Mariboru je umrla žena mizarja Julija Purgaj, rojena Pochleitner, stara 78 let. Prav toliko je bila stara zasebnica Katarina Potočnik, ki je tudi umrla v Mariboru. V Mariboru je umrl upokojeni železničar 75letni Franc Zupančič. V Slovenjgradu je umrla vdova po odvotniku Adela Pirnat, rojena Schaffer, stara 78 let. Na Dunaju je umrl v Mariboru stanujoči uradnik Jožef Potočnik, star 53 let. V Gotovljah pri Mariboru je umrla bivša gostilničarka, 69letna Ema Uršič. V Mali Nedelji je umrl občinski usluž-benec Rihard Mitterlehner. V Celju je umrl obrat-ni vodja Jožef Rauch. V Spodnjih Gorah pri Braslovčah je umrla učiteljica Neža Ravnik. V Podvrhu pri Braslovčah je umrl posestnik Anton Turnšek. V Dobrovljah pri Braslovčah je umrla posestnica Marija Dežnikar. V Zgornjih Gorah je umrla učiteljica Jožefa Vodlak v Braslovčah je umrla učiteljica Marija Šketa in upokojenec Vin-cenc Kukučnik. V St. Jurju ob j. z. so umrli 78letni Peter Fenden, 70letni Franc Zgonc iz Razbora in 77letni Ivan Podsedenski iz Razbora.

Zivljenje in smrt v celjskem okrožju. — V minulemu letu se je v celjskem okrožju rodilo 2944 otrok. Sklenjenih je bilo 899 porok umrlo pa je 2239 oseb. Na Celje samo odpade 1003 rojstev, 241 porok in 932 smrtnih primerov.

Iz Hrvaške

Skrb zagrebske občine za svoje nameščenice. Zagrebsko časopisje se bavi z materialnim polo-žajem mestnega uradništva in vseh ostalih usluž-bencev zagrebske občine ter pohvalno omenja skrb te občine za zboljšanje gmetnega položaja mestnih nastavljenecv. Po časopisnih podatkih je zagrebska občina že lani sklenila izplačati svojemu uradništvu posebne dražinske doklade, razne predjume in božičnico. Razen tega je za-grebska občina ustanovila za vse svoje uslužben-stvo »Zavod za nabavo živil za mestno uslužben-stvo«. Zaradi nakupa živil je dala občina omenje-nemu zavodu na razpolago 10 milijonov kun.

Mestna hranilnica v Banji Luki. V Banji Luki so pred dnevi odprli mestno hranilnico. Isto-časno je bil imenovan tudi upravni odbor s pred-sednikom Naumom Čejvanom na čelu.

Prijeto presenečenje. Hrvatsko časopisje po-roča o prijetnem presenečenju, ki ga je doživela neka siromašna vdova v Mostarju. S skromnimi prihranki je omenjena vdova stopila v eno mo-starskih trgovin ter je za svojo družino kupila vrečo fižola. Ko je doma fižol pregledovala, je našla v vreči med fižolom še majhno vrečico, v kateri je bilo 8 kg prave kave. Verjetno jo je ho-tel kak tihotapec spraviti na varno, pa se mu na-mera ni posrečila ter je tako prišla kava v roke siromašni in potrebni ženi.

Ustanovitev tiskovnega urada v hrvatskem zunanjem ministrstvu. Na predlog hrv. zun. mini-stra dr. Lorkovića je Poglavnik podpisal zak. od-redbo o ustanovitvi posebnega tiskovnega urada tudi v zunanjem ministrstvu.

Fotografska razstava v Zagrebu. Dne 9. t. m. so odprli v Zagrebu mednarodno fotografsko raz-stavo, na kateri sodeluje devet držav. Vsaka od teh držav je poslala na razstavo po petdeset fo-tografij, ki prikazuje življenje in navade posamez-nih narodov. Najlepše fotografije je poslala Fin-ska ter je zato dobila tudi prvo nagrado hrvet-skega prosvetnega ministrstva.

Večer novejših hrvatske lirike. V ponedeljek 11. januarja je bil v zagrebskem gledališču večer novejših hrvatske lirike. Na njem so člani Hrvat-ske državnega gledališča recitali po eno pesem najnovejših hrvatskih lirikov, ki so pred kratkim izdali knjigo novejših hrvatske lirike pod naslo-vom »Med dvema vojnama«.

Odobritev kreditov za popravilo šolskih poslopij. Prosvetna uprava NDH je odobrila kredit dveh milijonov kun za popravilo šol-skih poslopij na področju velike župe Po-kupje.

Iz Srbije

Stojadinovičeva skupina in Nedičeva vlada. Bratislavski tednik »Gardist« v eni svojih zad-njih števil objavila tudi poročilo nemške časnikarske agencije »Transcontinental Press« o pomenu zadnje preosnove Nedičeve vlade v Srbiji. Po informacijah te agencije se je Nedič odredel nadaljnega neposrednega sodelovanja v vladi strankarsko povezanih skupin. Zato je bil z drugo osebo zamenjan predstavnik Stoj-a-dinovičeve skupine v vladi Milan Ačimović, bivši notranji minister in za Nedičem najmo-njeja osebnost v srbski vladi. Iz poročila ome-njene agencije je nadalje razvidno, da so od vseh srbskih političnih skupin podpirale Nedi-ča že omenjena Stojadinovičeva skupina in Ljotičeva skupina, ki se zbira v njegovi orga-nizaciji »Zbor«. Sam Ljotič sicer ni bil v vladi, v njej je pa imel svojega najstarejšega sode-lavca Mihajla Oljčana. Ljotič sam od smede-revske katastrofe dalje zavzema položaj izred-nega komisarja za obnovu Smedereva.

Naznanila

ROKODELSKI ODER. Nedelja, 24. ja-nuarja ob 5 popoldne: »Vihar v kazarne«. Predprodaja vstopnic na dan predstave od 10 do 12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Pettrarkova 12-I, desno.

RADIO. Torek, 19. januarja 1943: 7.30 Laska glasba — 8 Napoved časa — Poročila v italijanski — 12.30 Plošče — 12.30 Poročila v slovenski — 12.45 Simfonična glasba — 13 Napoved časa — Poročila v italijanski — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Obo-roženih Sil v slovenski — 13.20 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent Stjepano — Pisana glasba — 14 Poročila v italijanski — 14.15 Komorna glasba — 14.20 Orkester Cetra vodi dirigent Barizza — 15 Po-ročila v slovenski — 17 Napoved časa — Poročila v italijanski — 17.10 Pet minut gospoda X — 17.15 Plošče »La Voca del Pa-drone — Columbia« — 19.30 Poročila v slo-venski — 19.45 Napevi in romance — 20 Napoved časa — Poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v sloven-ski — 20.30 Orgelski koncert Pavla Ran-giča iz cerkve sv. Petra v Ljubljani — 21.10 Predavanje v slovenski — 21.30 Na harmoniko igra Vlado Golob — 23.05 Orke-ster Cetra vodi dirigent Barizza — 23.45 Poročila v italijanski.

LEKARNE. Nočno službo imajo: mr. Lestak, Rešilja — 1; mr. Bahovec, Kom-gresni trg 12; mr. Komotar, Vič, Tržaška 48.

Poizvedovanja

Izgubila sem pri Glavni pošti gostilničarsko koncesijo glasbo se na ime Fr. Kriz, osebno izkaznico in občinski nakaznični gla-sobi se na ime Anko Kriz. Najdite jo prosim, da naidejo odda proti visoki nagradi v upravi »Slovenec«.

Prazno aktivno sem izgubil in prošim najdlitelja, da jo odda vratarju Delavskega doma.

Ovratnik iz kožuhovine je bil najden. Poizve se pri Muhiču Antonu, policijskem stražniku, Vrazov trg 4.

Rode Helena roj. Krapence, 64 let, žena de-lavca, Vidovdanska c. 3; Štor sestra Ljumi-nata, 62 let, redovnica, Japljeva ul. 2; Kle-menčič Ivana, 23 let, zasebnica, Rakek 19; Mayer Marija roj. Valentin, 8 mesecev, sin, Zadrutova ul. 3; Grebanar Franc, 17 let, sin posestnika, Vidovdanska c. 9; Ravnikar Karol, 79 let, sluga fin. dir. v p., Vidovdanska c. 9; Ladiha Josip, 49 let, sprevednik drž. žel. v p., Sv. Jerneja ul. 49; Oblak Ma-rija roj. Vreček, 75 let, zasebnica, Na Koro-šici 25, Dravice; Česnovar Antonija rojena Dvorsky, 43 let, žena zas. uradnika, Rakov-čeva ul. 3; Valentin, 8 mesecev, sin, sin posestnika, Vidovdanska c. 9; Ravnikar Karol, 79 let, sluga fin. dir. v p., Vidovdanska c. 9; Ladiha Josip, 49 let, sprevednik drž. žel. v p., Sv. Jerneja ul. 49; Oblak Ma-rija roj. Vreček, 75 let, zasebnica, Na Koro-šici 25, Dravice; Česnovar Antonija rojena Dvorsky, 43 let, žena zas. uradnika, Rakov-čeva ul. 3; Valentin, 8 mesecev, sin, sin posestnika, Vidovdanska c. 9; Ravnikar Karol, 79 let, sluga fin. dir. v p., Vidovdanska c. 9; Ladiha Josip, 49 let, sprevednik drž. žel. v p., Sv. Jerneja ul. 49; Oblak Ma-rija roj. Vreček, 75 let, zasebnica, Na Koro-šici 25, Dravice; Česnovar Antonija rojena Dvorsky, 43 let, žena zas. uradnika, Rakov-čeva ul. 3; Valentin, 8 mesecev, sin, sin posestnika, Vidovdanska c. 9; Ravnikar Karol, 79 let, sluga fin. dir. v p., Vidovdanska c. 9; Ladiha Josip, 49 let, sprevednik drž. žel. v p., Sv. Jerneja ul. 49; Oblak Ma-rija roj. Vreček, 75 let, zasebnica, Na Koro-šici 25, Dravice; Česnovar Antonija rojena Dvorsky, 43 let, žena zas. uradnika, Rakov-čeva ul. 3; Valentin, 8 mesecev, sin, sin posestnika, Vidovdanska c. 9; Ravnikar Karol, 79 let, sluga fin. dir. v p., Vidovdanska c. 9; Ladiha Josip, 49 let, sprevednik drž. žel. v p., Sv. Jerneja ul. 49; Oblak Ma-rija roj. Vreček, 75 let, zasebnica, Na Koro-šici 25, Dravice; Česnovar Antonija rojena Dvorsky, 43 let, žena zas. uradnika, Rakov-čeva ul. 3; Valentin, 8 mesecev, sin, sin posestnika, Vidovdanska c. 9; Ravnikar Karol, 79 let, sluga fin. dir. v p., Vidovdanska c. 9; Ladiha Josip, 49 let, sprevednik drž. žel. v p., Sv. Jerneja ul. 49; Oblak Ma-rija roj. Vreček, 75 let, zasebnica, Na Koro-šici 25, Dravice; Česnovar Antonija rojena Dvorsky, 43 let, žena zas. uradnika, Rakov-čeva ul. 3; Valentin, 8 mesecev, sin, sin posestnika, Vidovdanska c. 9; Ravnikar Karol, 79 let, sluga fin. dir. v p., Vidovdanska c. 9; Ladiha Josip, 49 let, sprevednik drž. žel. v p., Sv. Jerneja ul. 49; Oblak Ma-rija roj. Vreček, 75 let, zasebnica, Na Koro-šici 25, Dravice; Česnovar Antonija rojena Dvorsky, 43 let, žena zas. uradnika, Rakov-čeva ul. 3; Valentin, 8 mesecev, sin, sin posestnika, Vidovdanska c. 9; Ravnikar Karol, 79 let, sluga fin. dir. v p., Vidovdanska c. 9; Ladiha Josip, 49 let, sprevednik drž. žel. v p., Sv. Jerneja ul. 49; Oblak Ma-rija roj. Vreček, 75 let, zasebnica, Na Koro-šici 25, Dravice; Česnovar Antonija rojena Dvorsky, 43 let, žena zas. uradnika, Rakov-čeva ul. 3; Valentin, 8 mesecev, sin, sin posestnika, Vidovdanska c. 9; Ravnikar Karol, 79 let, sluga fin. dir. v p., Vidovdanska c. 9; Ladiha Josip, 49 let, sprevednik drž. žel. v p., Sv. Jerneja ul. 49; Oblak Ma-rija roj. Vreček, 75 let, zasebnica, Na Koro-šici 25, Dravice; Česnovar Antonija rojena Dvorsky, 43 let, žena zas. uradnika, Rakov-čeva ul. 3; Valentin, 8 mesecev, sin, sin posestnika, Vidovdanska c. 9; Ravnikar Karol, 79 let, sluga fin. dir. v p., Vidovdanska c. 9; Ladiha Josip, 49 let, sprevednik drž. žel. v p., Sv. Jerneja ul. 49; Oblak Ma-rija roj. Vreček, 75 let, zasebnica, Na Koro-šici 25, Dravice; Česnovar Antonija rojena Dvorsky, 43 let, žena zas. uradnika, Rakov-čeva ul. 3; Valentin, 8 mesecev, sin, sin posestnika, Vidovdanska c. 9; Ravnikar Karol, 79 let, sluga fin. dir. v p., Vidovdanska c. 9; Ladiha Josip, 49 let, sprevednik drž. žel. v p., Sv. Jerneja ul. 49; Oblak Ma-rija roj. Vreček, 75 let, zasebnica, Na Koro-šici 25, Dravice; Česnovar Antonija rojena Dvorsky, 43 let, žena zas. uradnika, Rakov-čeva ul. 3; Valentin, 8 mesecev, sin, sin posestnika, Vidovdanska c. 9; Ravnikar Karol, 79 let, sluga fin. dir. v p., Vidovdanska c. 9; Ladiha Josip, 49 let, sprevednik drž. žel. v p., Sv. Jerneja ul. 49; Oblak Ma-rija roj. Vreček, 75 let, zasebnica, Na Koro-šici 25, Dravice; Česnovar Antonija rojena Dvorsky, 43 let, žena zas. uradnika, Rakov-čeva ul. 3; Valentin, 8 mesecev, sin, sin posestnika, Vidovdanska c. 9; Ravnikar Karol, 79 let, sluga fin. dir. v p., Vidovdanska c. 9; Ladiha Josip, 49 let, sprevednik drž. žel. v p., Sv. Jerneja ul. 49; Oblak Ma-rija roj. Vreček, 75 let, zasebnica, Na Koro-šici 25, Dravice; Česnovar Antonija rojena Dvorsky, 43 let, žena zas. uradnika, Rakov-čeva ul. 3; Valentin, 8 mesecev, sin, sin posestnika, Vidovdanska c. 9;

Polstoletnica smrti Ernsta Renana

Nedavno se je knjižni svet spominjal francoskega verskega filozofa Ernsta Renana, pisatelja knjige »Življenje Jezusovo«, ki je takrat zaslovela po vsem svetu, a pisatelj je skoraj pozabljen umrl v Parizu. Knjiga je izšla leta 1863, v dobi tretjega Napoleona, torej v času najgloblje moralnega in duševnega propadanja; v času, v katerem je tisti krožek ljudi, ki so dajali ljudem smernice in so se nazivali »francoska družba«, izgubili vsa merila razsodnosti in so si izbrali področje verskih vprašanj za svoje najljubše igranje, kjer so se igračkali s književnimi, »leposlovnimi« razpravami. Zato torej tudi Renan, ki je bil v dnu svoje duše učen načitanec, ni mogel ostati brez občudovalcev.

Ernest Renan je bil rojen dne 27. februarja 1823 v zakotnem bretonskem obrežnem mestecu Tregusierju, kjer sta se po samostanski urejeni način življenja in nagnjenja k razmišljanju, ko po kakih postavi pravega mistične tradicije podedovala iz roda v rod. Duhovniki so bili njegovi prvi učitelji in od doma je bil tudi on določen za duhovniški poklic. Ko mu je bilo 15 let, je postal gojenec duhovskega semenišča Saint Nicolasa pri Parizu in zatem tri leta gojenec semenišča Saint Sulpiceja, kjer se je zaradi filozofije svoje dobe in pod vplivom svoje sestre Henrike ukvarjal bolj s filozofskimi in prirodoslovnimi nauki kot z bogoslovnimi.

Mali semeniščnik iz Tregusierja se je začel baviti z zgodovinsko-kritičnimi zdvajanj, ki — kot je sam priznal — mu niso le izpodjedli njegove vere v duhovniški poklic, ampak tudi vero v krščansko razodetje. Ali je bil ta Bretonec, ki je bil od doma veren, obremenjen po kaki svetovnjaški lastnosti svojih gaskonskih prednikov, da je imel za doto tako usodno skepso in je o vsem zdvejal? Toda popolnoma se nikoli ni mogel iznebiti svoje vere in mladostnih let, tudi takrat ne, ko je bil že odpadnik od dogme. S pomočjo nekakšnega — brzokone podzvestnega — procesa »zameglelosti«, je skušal svojo, že krhko vero v Boga, spojit s svojim subjektivnim, povsem racionalistično usmerjenim iskanjem »resnice«. Zašel je v posebno, poetično ožarjeno, mistično pobožnost, ki ni imelo nobene skupnosti s katoliško dogmo, v tisto stanje, čemur so pozneje rekali »renanizem«.

Poznanje z nemško znanostjo je na to podzvestno stremeljenje njegove notranje zgradbe gledanja na svet jako usodno vplivalo. Že v Saint Sulpiceju je spoznal nemške jezikoslovce in bogoslovce, ki so s svojimi zgodovinsko primerjačimi, jezikoslovno kritičnimi raziskavami (Eichhorn, Gesenius in Heinrich Ewald) izgladili pot novodobni, nedogmatični smeri judovske filologije in biblijske znanosti. Tu je dobil opornike, ki jih je iskal, za tisti način orientalističnih študij, ki so mu lebdela pred očmi kot predpogoji zgodbe o Jezusu, katero je imel že v mislih in ki je od nje pričakoval, da bo popolnoma spremenila način verskega naziranja tistega časa.

Njegova zgodba o Jezusu je bila zamišljena kot nekakšno nasprotje »Življenja Jezusovega«, ki ga je bil že v letih 1835 in 1836 spisal nemški verski filozof David Friedrich Strauß. Dasi mu je bila nehoti vseh nedogmatična obdelava te snovi, vendar je njegovemu versko-sanjarskemu občutenju nasprotovala suhoparna bajeslovna teorija, ki je bila na njej zgrajena knjiga nemškega racionalista. Renan je stremel preko Straußovih abstrakcij k živo-konkretnemu upodabljenju. Vendar je bilo tu vprašanje, ali bo moglo biti njegovo delo kaj bistveno drugačno. V resnici pa je na Straußa v njegovem delu o Jezusu jako vplivala tako ime-

novana, povsem racionalistično usmerjena »tubišna solaz«, ki jo je vodil neki Baur.

Nadaljnji napotek za subjektivno-idealistični preobrat svojega raziskovanja je mladi Renan dobil v nemški klasični filozofiji, v subjektivnem idealizmu Fichteja, Hegla in Kanta. Renan je v tistem nekritičnem zagonu po izživljenju svoje, v zamislih pesniški fantaziji lebdede podobne sveta, proslavljal Nemčijo kot deželo idealistične filozofije, »moralne izpopolnitve zaradi nje same«, in je zaničeval Francijo kot deželo samih občutkov, realizma in od Angležev izposojene izkoriščevalne filozofije. Na njegov sklep, da se odpove duhovniškemu poklicu, je odločilno vplivalo Kantovo pojmovanje morale in dolžnosti. To mu je po eni strani zagotavljalo možnost moralne ureditve sveta izven dogmatičnih verskih oblik, po drugi strani pa mu je to pojmovanje še kolikor toliko dalo možnost za ohranitev ostanka njegove vernosti, in sicer zaradi nauka o nepopolnosti človeškega razuma v borbi za spoznanje resnice. Ko je l. 1843, brez svojega notranjega prepričanja prejel tonzuro, se je nato dve leti pripravil na dokončni prelom s Cerkvijo, odšel je kmalu po posvečenju v mašnika iz Saint Sulpiceja in je nastopil skromno službo v neki posvetni zasebni šoli.

Ves prežet z visokodonečim pričakovanjem se je vrjel v večletno brezdogmatičnih študij. Upal je, da si bo iz študija orientalskih jezikov pridobil elemente za svoje življenjsko delo: za osebo podobo Jezusovo. Nemški filozof Feuerbach, ki je Renan priznaval njegove nauke, je učil, da ni Bog ustvaril človeka, temveč narobe: da si je človek ustvaril Boga po svoji podobi (antropomorfizem). To je po glavni temelji, ki je nanj gradil Renan svoje verskozgodovinske izsledke. »Vse verze, je dejal nekoč kasneje, (v svojih »študijah k zgodovini o veri«) so le samotorni produkti velikih, iznajdljivih nagonov človeštva.«

S tem geslom se je spravil na delo. Vreme javnega mnenja je bilo ugodno zanj. Z več deli o vprašanih orientalistike je vzbudil pozornost, pridobil si je denar za potovanje v Italijo in je l. 1856 postal član »Akademije napisov«. Nato je l. 1860, sledil veliki preobrat v njegovem življenju: cesar Napoleon III., ki sicer ni bil sovražnik Cerkve, vendar je bil, ko v drugih cerkvenopolitičnih zadevah, zmeraj naklonjen k temu, da je nastopal po svoji, s svojo osebo ožarjeni poti, je odkril tega versko-filozofskega posebnega. Leta 1860 mu je poveril nalogo, da naj zaradi jezikovnoznanstvenih raziskovanj potuje v Sirijo in Palestino.

Renan je tedaj stopil na prag svoje velike dobe. Njegove najbolj drzne sanje so se kanile uresničevati. V neki maronitski koči v Ghazirju na Libanonu je v družbi svoje ljubljene, na smrt bolne sestre, ki ga je spremljala na potovanju po Orientu, orisal podobo Zveličarja, kakršnega je videlo njegovo duhovno oko v tem okolišču in med temi ljudmi. Orisal ga je kot mladega, ljubekega Orientalca, krotkega, a vendar plametečega pogleda in očarljivega smehljaja; kot ljubeznivega otroka prirode, kot poetično navdahnjenega umetnika prilik, kot prijatelja ljudstva in njegovih praznikov — kot Grka v Galileji. Toda iz idealističnega sanjača, ki je spočetka strmel le po obnovitvi duha, po uresničenju božjega kraljestva duš, postane po sovražnem snidenju s sebičnim svetom, nevarni utopist in revolucionar, ki se pred silno težo svojega neizmernega poslanstva slednjič sesuje.

To je helenistično, estetsko pobarvano krščanstvo, ki ga je Renan v svojem »Življenju Jezusovem« izgradil sebi in svetu. Brez dvoma je moglo njegovo temeljito jezikovno znanstvo

in njegova kritična bistrovidnost osvetliti marsikatero področje starokrščanske legende v tem delu, ki je bolj pesnitev kot zgodovina. Toda podoba Kristusove ni osvetlil avtor, ki se iz ljudomile višine modernega intelektualca in vseznalec sklanja k njej, ampak jo je opisal ko v romanu. Očitek, ki ga je zalucal Davidu F. Straussu, češ da je uničil idealno podobo Zveličarja s svojo racionalistično skepso, pa se prilega tudi njegovi podobi Kristusa, navzlic vsej pesniški navdahnjenosti oblike.

L. 1863 v tisku izšlo delo, ki je bilo uvod v »Zgodovino praksičanstva« v 8 snopičih, je bilo pri nedogmatičnih in deloma pri protestantskih veliko navdušenje, a hkrati je povzročilo hud odpor. S katoliške strani so upravičeno ugovarjali, češ da je to s poezijo in znanstvom pobarvani poskus, da bi se omaloževal misterij Boga-človeka v Kristusu, da bi se nadomestilo razodetje Zveličarjevo z nekim etnografsko-leposlovnim izrodokom domišljije in bi se s tem pri koreniki zadela dogma, ki je izrečni predpogoj ne le za dušno zveličanje, marveč tudi za pozemski red in za obstoj družbe in je bistvena enota vere. Tudi iz protestantskih vrst se je oglasila najhujša kritika in neki znameniti protestantski teolog je izjavil, da je to največja sramota za francoske protestante, da so tako prijazno sprejeli to knjigo.

Pod pritiskom javnega mnenja je bila francoska vlada slednjič prisiljena, da je odslovila cesarjevega proterizanca in je odpovedala iznajditelju »grško-galilejskega Jezusa« službo profesorja na francoskem kolegiju, kjer je poučeval hebrejski, kaldejski in sirski jezik. To profesuro je bil Renan dobil po svojem povratku iz Sirije. Napoleon je skušal dati obliž na rano s tem, da je Renanu ponudil službo cesarskega knjižničarja. A Renan je to mesto odklonil in sicer upravičeno, saj se mu je zdelo preveč tvegano, da bi javnosti pokazal, kako sta si slični njegova pustolovska verska filozofija in pustolovska cesarjeva politika. V naslednjih letih se je bavil kot zasebni znanstvenik s svojimi književnimi deli. Šele republika iz leta 1871 mu je spet vrnila službo profesorja na kolegiju in ga je l. 1878 imenovala celo za člana Akademije.

Njegova knjiga o »Življenju Jezusovem« pa je šla svojo pot po Franciji in v različnih prevodih tudi po drugih državah. Povzročila je mnogo zmede posebno v glavih napol izobraženec, ki so si mislili, da so s tem tekočim, leposlovnim opisovanjem Zveličarja našli najlažjo pot do težkega problema razlage sv. Pisma. Brez dvoma bi bilo napak, če ne bi upaževali jezikovne odlike njegovega življenjskega dela in pa strokovne vrednote nekaterih njegovih dognanj. A njegovo delo »Življenje Jezusovo« je skozi in skozi negativno. Tudi nadaljnji zvezki (izšli l. 1865—1885) njegove »Zgodovine praksičanstva« (»Apostoli«, »Sv. Pavele«, »Antikrista«, »Evangeliste«, »Krščanska cerkev« in »Mark Avrelije«), kakor tudi »Zgodovina Izraela« (1887—1894), ki obsega 3 zvezkov, razodevajo dobre strani, a tudi temeljne napake prvega snopiča, ki je izšel kot »Uvod«. Prav nič ni čudno, da so Renanove knjige z »Življenjem Jezusovim« vred na indeksu.

Ernst Renan je z istodobnim zgodovinarjem Tainejem spadal k tistim znanstvenim piscem, ki so jih v Franciji več let najbolj brali. S svojimi zgodovinskimi in kulturno-političnimi knjigami in članki in s svojimi v pesniški obliki zasnovanimi filozofskimi spisi je imel Renan v dobi drugega cesarstva in v začetku tretje republike velik vpliv na intelektualno Francijo. Njegova »Sodobna vprašanja« (1865), njegova »Duhovna in moralna reforma« (1871), njegove »Filozofske drame« (1888) in njegova »Prihodnost znanstva« (napis. 1848, izšla 1890), so bile hkrati z njegovimi verskozgodovinskimi spisi precej udeleženi pri izoblikovanju francoske duševnosti.

Renan je bil — kakor Taine — pozitivist, ki se je po teoriji njegovega ustanovitelja Augusta Comteja v nasprotju z bogoslovnim in metafizičnim pojmovanjem sveta, zadovoljil s spoznavanjem vsega tistega, kar so on in njegovi pristaši dojemali kot »resničnost«. Toda med znanstvenim pozitivizmom Renana in njegovo sanjarsko-versko zamisljivo Zveličarja zija prepad, ki ga je zaman skušal premostiti. Tako mu je postala vera abstraktna znanost, a znanost romantična pesnitev.

Tudi njegovo stališče spriči socialnih in političnih vprašanj ni bilo drugega ko romantika brez tal. V teoriji je opravičeval francosko revolucijo, a v praksi je bil zoper tisto iz leta 1789 in zoper ono iz leta 1848. Oznanjal je »Paradiž na zemlji«, toda reveži naj le ostanejo revni in naj sodelujejo z vladajočo vrhno duševnih ljudi. Saj po njegovih, od nemške idealistične filozofije povzetih naukih, ne gre za »srečo«, marveč za »popolnost«. Kakor Hegel je hotel le filozofirati, a ne reformirati. Razumljivo je, da s to svojo platonično sociologijo ni dobil pristašev. Dvakrat je kot »neodvisni« kandidiral: v zbornico in v senat. A obakrat je propadel.

Njegov svetovni nazor pa se je popolnoma sesul v času nemško-francoske vojne 1870/71. On, ki je bil s polno žlico zajemal v versko-filozofskem sistemu Nemcev, se je moral zdaj pokazati le kot Francoza in je zato spremenil

Potreboval sem nekaj večjih kolov. Ti so mi delali preglavico. Dosti pripravnega lesa je bilo povsod. Da ne bi zaman tratil časa in truda, sem najprej dobro odbral drevesa, ki so bila najbolj primerna. Pa kaj bi pravil... Preden je bila kočja postavljena, je minilo dosti časa.

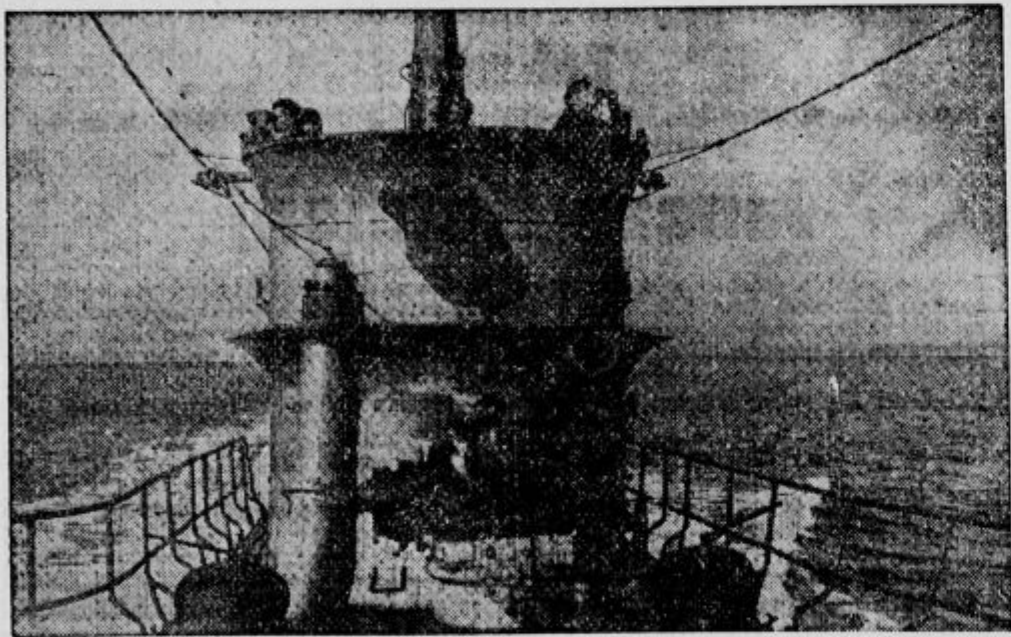

Tudi za hrano sem moral skrbeti. Zato sem si ogledal, kje bi dobil kaj užitnega. Da bi ujel kako žival! Kako bi si jo tudi pripravil? Brez ognja? Na srečo mi hrane ni bilo treba dolgo iskati. Vse polno robdnic je raslo blizu kočje; tudi neke vrste divjih hrušk je bilo obilo.

vse svoje temeljne nazore. To je bil umik na vsej črti.

Renan je odtekel zanikal skoraj vse svetovnonazorne pozicije, ki jih je bil nekoč s tako vneto zagovarjal. Neka utrjena, aristokratska skepsa je stopila na mesto nekdanje idealistične gorečnosti. Ognjeviti borec za novo podobo Zveličarja je končal kot duhovičnež, klepetać in salonski besedičnik. Sam sebe je bil preživel. Šele ko je v novembru l. 1892 umrl, se je svet spet spomnil nanj.

Paul Bourget, sloviti francoski romanopisec in kulturni zgodovinar, je nekoč dejal o Renanu, da je bil to jako vidni zastopnik diletanizma. To je točno. Vse njegovo delovanje vsebuje nekakšno ljubiteljsvo estetiko, ki dela poskuse v ozračju takih problemov, ki jim ni bil kos. Od doma čustvena, umetniška narava je znanstveno področje, ki ga je obdeloval, brez dvoma precej obogatil. Vendar je jako podcenjeval težkoče svojega delovanja, ki ga je bil začel in ki je za njegovo proizvodbo žrtvoval vero svojih otroških let in je imel v svojih znanstvenih pripomočkih in smernicah jako slabo roko. Iz njegovega duševnega in moralnega propada se dá marsikaj naučiti. Tragikomedija intelektualca brez tal in brez dogem, kakršnega Renan predstavlja, vsebuje brez dvoma marsikaj za zgled in je torej vzgojnega pomena. —er.

Na krovu italijanske podmornice, ki križari po morju, budno stražijo opazovalci, če bodo zalotili kje sovražno ladjo

TOMAŽ POKLUKAR:

Nenadni šum je prekinil nočno tiho. Sneg je zdrsel in veja se je olajšana dvignila. Matevž, ki je že dolgo uro gledal samo mračno stezo pred seboj in vrhove smuč, ki so orali v sunkih, se je zaustavil. Nad temnimi gozdovi se je prikazala Debela peč, nad njo nočno nebo z zvezdami, ki niso bile niti rumene, niti bele.

Tik ob poti so stale zasnežene snreke s slojem ivja. Bile so spajene in podobne nekakšnim starodavnim, pol človeškim, pol živalskim prikaznim. So pa bile prikupne v svoji modrikasti belini in spet čudne, ker negibne in neme.

Kako rad bi zagledal nekeje v dalji koobi in njena svetla okna. Take kočje se zdijo osamljenemu popotniku kakor domovje neke daljine, za vse čase izgubljene sreče. Ali da bi slikal fanta, ki je zaukal, ali vsaj psa, ki je zalajal.

Mir, ki je vladal v teh hrihah skozi tisočletja, je kraljeval tudi noči. Matevž je spet krenil, in njegove smuči so spet žagale svojo enolično pesem: 222k, 222k, — 222k, 222k...

»Gledališče je že pravzaprav lepa stvar in človeku potrebna. Jaz ga bom že kako pogrešal. Majda pa, kdo ve? Pa mora biti lepo tudi ono drugo gledališče, ki ga je Bog pripravil vsem ljudem, revnim in bogatim. Orješ in voziš, pa se pogovarjaš z volmi, ki vdano vlečejo. Sadiš in seješ, pa misliš na čudež, kako bo vzkliklo semenje in rodilo zlato klasje. Grozdje obiraš v vinogradu in se ga veselíš, ko ga gledaš; radostno ga potisneš otroku v usta in si misliš na most, ki bo dozorel o sv. Martinu.«

»Je zanimivo, če hočeš, in je lepo, če znaš gledati. Glavno vlogo igra sam tisti, ki navdihuje naravo, pošilja mraz in toploto ter gospodari nad suho in deževjem. Ostale vloge si podelijo mož, žena, otroci, sosede. Grunt je oder, svet okrog njega pa so kulise. Nič ni navideznega, vse je resnično. Drama se razpieta od rojstva do ljubezni, od ljubezni do poroke, od poroke do zrelosti, od zrelosti do starosti, od starosti do groba. Vse je človeško, vse je pristno, vse doživeto. Vse drame so si navidezno po-

dobne, v resnici pa jih je toliko, kolikor je družin.«

»To bo torej tisto gledališče, ki čaka naju za Majdo pri Sv. Lovrencu. Ali bo srečna? Dal sem ji časa, da bo premislila. Naj le hodi plesat, da se nasiti mesta, saj grem tudi jaz v gore, da se bom naučil smuke in zlate svobode. Potem se bo začelo novo življenje.«

Tako je premišljeval tri ure in se vzpenjal dejansko le mimogrede. Stoletne smreke so spet zakrile bele vrhove nad Krmo, steza pa je zavila proti jugu. Nenadno je Matevžu zavrislako srce; pred seboj je zagledal grad kakor v pravljici. Na odprti jasi je stal velik dom z dvema nadstropjema in deseterimi okni, ki so tako toplotno svetila v noč.

»Mož Bog, kaj so zgradili moji prijatelji!«, se je čudil. Zdalj jih je začel šole tako ceniti, kakor zaslužijo. V domu je bilo že lepo število gostov. Nekateri so sedeli v zeleni čitalnici ter prebirali ilustrirane časopise, nekaj pa jih je bilo v kmečki sobi pri cvičku.

Klubiški tovariši so veselo pozdravili Matevža, kakor da bi ga že dolgo čakali. Lična natakarka z belim predpasnikom mu je postregla s slivovko, ki je premraženemu popotniku dobro stala.

»Smuški učitelj je prišel!«, je člo od sobe do sobe. Moški v modrih dresih s copatami na nogah, ženske v elegantnih

oblekah in otroci radovednih oči so prihiteli k Matevžu in si ga ogledovali od nog do glave.

»Jaz sem Matevž, vaš smuški učitelj,« se je predstavil novodošli gost. Da ga že poznajo, so odgovarjali, da so ga videli na tekmarh in brali o njem v časopisu, so mu laskali nekateri.

»Kdaj začnemo? Jutri?«

»Jutri se ne, pač pa pojutrišnjem ob devetih,« je odločil Matevž. Prvi dan je hotel imeti zase; da bi se razgledal, da bi izbral smučišča za šolo in videl, kaj ti ljudje znajo. Vsa družina ga je spremljala, ko si je ogledoval prostore. Bili so še okrašeni s smrečjem in omelelo od otvoritvene slavnosti.

Spodaj je bila velika shramba za smuči, imenovali so jo hlevček, pa kuhinja in gostilniška soba za vozničke. Nad njo je bila spalnica za tekmovalce. Ko je stopil še v kopalnico s prhami, je ni mogel prehaliti. Velika obednica je bila svetla, polna malih miz, pogrnjenih z belimi prtji. Sploh se mu je zdelo vse prikupno in enostavno. Razkošje bi tu zgoraj motilo ubranost, udobnost pa je hvalevredna.

V svoji sobi je našel vse, kar je potreboval: mizo, kamor bo postavil drobo Majdino sliko, postelj za brata osla, omaro, centralno kurjavo, umivalnik s tekočo toplo in mrzlo vodo, vrata na ravnost v kopalnico in okno, skozi katero je videl obrise dremajočih smrek.

Razkošje v snegu.

Zjutraj so mu odkazali prostor v veliki obednici. Nebo je bilo blede, dreve težko obloženo s snegom, klanec pred domom ves bel, toda razrezan in preoran s stoterimi smučinami. O zemlji ne duha ne sluha. Komaj je ločil ograjo pašnika, ki je molela za ped iznad snežne odeje, snega pa je bilo prav golovo do pasu.

Natakarka Nada mu je prinesla zajutrek: lonček črne kave, lonček mleka, pa krožnike s kruhom, maslom in medom. Ali želi morda jajca ali čaj, ga je še vprašala. »Kakšno razkošje, kakšno razkošje!«, si je mislil Matevž, ko je mazal koščke kruha z dišočim maslom in sladkim medom.

Potem si je pripel smuči ter se podal na ogled. Dom je stal v majhni dolini, obdani s treh strani z gozdom. Na snurekah, ki so bile obložene s snegom, se je zdela, da ždi na vejah stotere bele gosti in beli golobi. Saj je bil že poleti tukaj, toda sedaj se mu zdi vse drugače, vse lepše. Povzpél se je na bližnje sedlo, kjer je zagledal veliko poljano s kolanjami in dolgimi položnimi klanec ob straneh.

»Ne, hudih strmin ne bo tukaj, bo pa bogata izbira smučišč vseh vrst za začetnike in za izlete. Smučke abeced se bomo učili kar spodaj pri domu; tu bomo začeli s pikami v smuku, tam s plugom, na bregu s kristijanijo...«

A. Fogazzaro:

86

Palača ob jezeru

»Pozneje!«
Silla ni odgovoril.
»Pusti me vendar!«
»Ne,« je zdaj odvrnil Silla. Ni bil več omamljiv glas od prej. Bil je glas nekoga, ki je nenadoma zagledal nekaj strašnega.
»Zakaj?« je vprašala.
Hotela se mu je s silo izvit, a hipoma se je umirila.
»Kdo je pustil tu svetilko?« se je nenadoma oglasila Kati, ki je prihajala iz nasprotne strani proti grofovi sobi. Nek drug glas je ponavljal:
»Moj Bog, moj Bog!«
Fani je bila pustila svetilko na prvi stopnici. Kati in grofica Foska sta se približali stopnicam in obstali ter pogledali navzgor. Silla je tedaj skoraj nehote izpustil Marino, ki je planila mimo obeh presenečenih žensk, ne da bi se zmenila za njuno. Grofica Foska, ki je bila vsa zavita v velik črn šal, je prodrljivo pogledala Silla, a rekla mu ni nič. Odšla je naprej. Silla je odšel navzdol po stopnicah in videl, da sta obe ženski vstopili v grofovo sobo. Marine ni videl več, a uganil je, da je brez dvoma že v sobi. Divje se je udaril s pestmi po čelu. Po prstih je stekel k vratom grofove sobe in prislunil.
»Susi, Domine,« je molil don Inocenčij, »servum tuum in locum sperandae sibi salvationis a misericordia tua.«
Nek drug glas je odgovoril:
»Amen.«

Silla se je krčevito oprjel kljuko pri vratih. Vrata so se odprla in nekdo je zamrmral:
»Naprej!«
Vstopil je; ni pogledal in ni videl nič. Zgrudil se je na kolena poleg vrat.
Svetloba sveče, ki je bila postavljena na tla poleg postelje, se je odbijala na belih rjuhah in na kosih ledu, ki je bil raztresen po tleh. Don Inocenčij je stal poleg postelje, nekoliko sklonjen nad bolnika, ki je hropel. Ob vznožju postelje je stal zdravnik. Poleg njega je klečala Ivanka in tiho jokala. Grofica Foska, Nepo in vsi ostali prebivalci Palače so klečali tu in tam po sobi. Vrtnar in grofov sluga sta jokala. Odvetnik je malomarno stal v nekem oddaljenem kotu. Najraje bi bil odšel. Ostal je le iz obzira do grofice.
Še neka druga oseba je stala sredi sobe: Marina. V poltemi se je svetlikala njena bela obleka z modrimi vezinami. Zdelo se je, da ima roke prekrižane na prsih. Grofica, Nepo in Vezza so jo gledali, a niso mogli razločiti njenega obraza.
Grof, ki je ves čas hropel, je nenadoma utihnil.
»Konec,« je dejal don Inocenčij okoli stoječim. Zagledal je Marino, ki je stala sredi sobe, in ji namignil, naj poklekne. Nato se je zopet sklonil nad grofa in izgovoril zadnje molitve.
Marina je pristopila par korakov bliže k postelji. Plapolajoč plamen sveče ji je osvetlil njen blede obraz.
»Grof Cesar!« je dejala.
Vsi so se zdrznili in jo prestrašeno pogledali. Samo duhovnik je ni pogledal, ampak ji je samo pomignil.
Marina pa se ni hotela umakniti. Iztegnila je roke proti postelji in vzklíknila:

»Cecilija je tu...« Zaslišali so se tihi vzklíki groze, škripanje stolov in šum stopinj. Župnik se je okrenil.
»Proč!« je vzklíknil.
Nepo, Vezza in odvetnik Mirovič so se nekoliko približali ženski, ki je stala sredi sobe kakor prikazen.
»Odvedite jo za božjo boljo,« je zahteval Ivan-ka. »Ona je umorila gospoda grofa.«
V istem trenutku je Marina spustila roke, stisnila pesti in se sklonila naprej. Nihče se ni upal približati se ji in ustaviti njenih besed:
»S svojim ljubimcem!...«
Tedaj je planil k njej Silla in jo dvignil v naročje.
»Da bi te videla umreti!« je še zakričala, ko se je izvijala, da bi se osvobodila. Vse se je zgodilo v trenutku. Vrata so se zaloputnila, Silla in Marina sta izginili in v sobi je zopet zavladala tišina. Nepo, odvetnik in Vezza so tiho krenili proti vratom.
»Nepo!« je tiho, a odločno poklicala grofica.
»Sem!«
Uhogal je in stopil k njej. Vezza in odvetnik sta odšla.
»Grof Cesar ni šlišal niti besedice,« je izjavil don Inocenčij in postavil svečo na nočno omarico. »ker že počiva v miru.«
Zdravnik je pristopil k postelji, položil grofu roko na srce, vzel uro iz žepa in rekel glasno:
»Pet minut čez pol dve.«
Župnik je začel znova moliti.
Nekdo je poklical zdravnika in ta je nemudoma odšel iz sobe. Tudi služinčad je na Nepov ukaz zapustila sobo. Samo Ivanka je še vedno klečala ob postelji in s slabotnim glasom odgo-

varjala župniku. Nepo je prižgal dve sveči, ki sta bili na skrinji. Oba plamenčka sta se razširila kakor prestrašeni očesi in polagoma pokazali njegovim požehanim pogledom grofovo kljuko, ki so ležali na skrinji, grofico Fosko in odvetnika, ki je pravkar vstopil ves blede. Ta je pogledal Nepa in namršil obrvi. Grofica mu je stekla nasproti in mu ponudila roko, ki jo je odvetnik prijel in odvedel prijateljico iz sobe.
Nepo je vzel ključe in svečo. Previdno je stopil k omarici, ki je stala v bližini postelje in jo skušal odpreti.
»Moj Bog!« je vsa prepadena vzklíknila Ivanka.
Duhovnik je prenehal z molitvijo in dejal odločno:
»Molite ali pa pojdite od tod!«
Nepo pa se ni zmenil zanj. Sklanjal se je nad omarico in skoraj vtikal nos v ključavnico. Bil je podoben podlasici, ki skozi špranjo požehljivo voha plen.
Duhovnika je pograbila jeza.
»Grem torej jaz,« je dejal.
»Najraje bi bil pograbil Nepa in ga vrgel iz sobe,« Ivanka ga je zadržala in mu dejala s prosečim glasom:
»Pustite ga! Molite, molite. Nikar ne zapustite ubogega pokojnika.«
Nepo je medtem našel pravi ključ, odprl je omarico in ko je nekaj časa brekal po njej, je izlekel neko listino. Približal jo je sveči, katero je še vedno držal v levici in začel čitati naslov in si pri tem skoraj zažgal lase.
Medtem je vstopil odvetnik, ne da bi ga bil Nepo opazil. Pristopil je k mladeniču in mu dejal s strogim glasom:

Hrvice na izpraznjenih moških službenih mestih

Zagreb, CE. — Spricho dejstva, da se je tudi Hrvaška odločila za boj proti boljševizmu, je v tej deželi začelo zelo občutno primanjkovati moških delovnih moči skoraj na vseh poljih gospodarskega udejstvovanja in javnega življenja. Za sedem milijonski narod je precej huda stvar, če manjka 450.000 delavcev. In teh ni zato, ker so jih bodisi poklicali pod orožje, ali pa so odšli na prostovoljno delo v Nemčijo. A službena mesta moških so na Hrvaškem že v velikem številu zasedle ženske. Tako vidimo Hrvice danes tudi v službi prevodnic na cestnih železnicah, kot uslužbenke pri pošti in brzojavu (v dokaj večjem številu kakor pa prej v mirnih časih) in še na nešteti drugih poljih udejstvovanja. Zlasti po muslimanskih mestih, kakor na primer v Sarajevu, kjer stari strogi verski predpisi in običaji branijo ženskam, udeleževati se javnega življenja, je »notranja mobilizacija« žensk zavzela naravnost revolucionaren obseg.

Koliko zdravnikov ima Švica

Po nekem nemškem poročilu imajo zdaj v Švici 5014 zdravnikov. Od teh jih je 1566 specialistov za razne vrste bolezni. Švicarji, ki opravljajo zdravniški poklic, pa je 484. V Švici pride na vsake 1208 prebivalcev povprečno en zdravnik.

TEL. **KINO MATICA** 22-41
Tajinstvena ljubezenska drama

»Molčeca usta«

z znanimi igralci: Fosco Giachetti, Annette Bach, Andrea Checchi, Carlo Campanini.

PREDSTAVE:

dnevno ob 14.30, 16.30 in 18.30; ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30.

TEL. **KINO SLOGA** 27-30

Na splošno željo se danes in jutri: Film izredne zanimivosti, globoko in pretresljivo vsebine

»Trgovci s sužnjami«

Enzo Fiermonte — Annette Bach
Pride: »LJUBLJENA DEVOJKA« z Willy Fritschem in Camillo Horn.

TEL. **KINO UNION** 22-21

Od odrske plesalke do kmetice — dunajsko koroška zgodba

»Vse zaradi ljubezni.«

V gl. vlogi: Gusti Huber, Wolf Albach Retty
PREDSTAVE:
ob delavnikih ob 16 in 18.15; ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in ob 18.30.

NAROČAJTE »SLOVENCA«!

Umrl nam je v nedeljo, dne 17. januarja 1943, v 53. letu starosti, naš ljubljenski soprog, predobri oče, brat, stric in svak, gospod

Marčan Joško

upravitelj sanatorija »Šlajmerjev dom«

Pokopali ga bomo v torek, 19. jan. 1943, ob 14.30 z žal. iz kapele sv. Andreja k Sv. Križu. Sveta masa zadušnica bo darovana v torek, 26. jan. 1943, ob 7 v farni cerkvi sv. Petra. Ljubljana, dne 18. januarja 1943.

Žalujoči: Zinka, soproga; Rado, Joško, sinova in sorodstvo

Umrl nam je v 94. letu svojega življenja, naš dobri oče in dedek, gospod

Ivan Merčun

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, dne 19. januarja 1943, ob 3 popoldne z žal. iz kapelice sv. Marije na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana, 17. januarja 1943.

Rodbina dr. Marčunova

Edgar Wallace:

50

Skrivnost skrivljene sveče

Roman

Prve čase me je obiskoval samo tedensko, zdaj je prihajal skoraj vsak dan. Navadno je prihajal popoldne, a nekdo sem se neke noči zdrznil, ko sem se zbudil iz sna in ga zagledal pri vratih s svetilko v rokah in z neizogibno cigareto v ustih. Ko je bil doma, je bil vedno v albanski noši: v belih kratkih, a širokih hlačah in jopiču, kakršne imajo hribovci, kar je povečevalo njegov demonski videz. Odložil je svetilko in se oslonil na steno.

»Bojim se, da bo odšla vaša žena, Lexman, na oni svet. Ni tako trpežna kakor angleško blago, kot sem mislil,« je mrmral.

Nisem mu odgovoril. Iz bridke skušnje sem vedel, da bi trpel še več, če bi se spustil v pogovor.

»V Drač sem poslal po zdravnika,« je nadaljeval. »Ker sem se tako potrudil, seveda ne želim, da bi mi se smrt ugrabila. Pa bo le šla na drugi svet,« je ponovil z nekako naslado in ni mogel prikriti v glasu svojega zadoščenja.

Premagal sem se, kakor bi ne bil nikdar verjel, da bi se mogel v takih obupnih okoliščinah.

»Kara,« sem rekel kar moči mirno. »kaj vam je napravila, da bi bila zaslužila tak pek, v kakršnem je živel?«

Puhnil je velik kolobar dima in ga gledal, kako se je razširil po celici.

»Kaj je napravila?« je vprašal in gledal še vedno kolobar. Sleherni njegov pogled, sleherni njegov gib in sleherni odtенок njegovega glasu mi bo ostal v spominu. — »Vse mi je storila, kar more storiti kaka ženska človeku moje vrste. Dala mi je občutiti, da sem majhen. Dokler me ni zavrnila, sem imel ves svet pod svojimi nogami, Lexman. Delal sem, kar se mi je ljubilo. Če sem mignil z mezinem, je šlo vse za mano, a doživljal z njo me je uničil. O, ne mislite,« je hitro nadaljeval, »da me je uničila ljubezen. Nikdar je nisem kaj posebno ljubil, bilo je samo tako mimogrede, a ubila mi je zaupanje, ki sem ga imel sam vase. Potem sem vsakokrat, ko sem prišel do odločilnega trenutka v svojih zadevah, dvomil, ali bom uspel ali propadel.

Sovražil sem jo in jo sovražim še vedno,« je srdito nadaljeval. »Če umre, jo bom še bolj sovražil, ker bo nedosegljiva še vedno ogrožala moje misli in rušila moje načrte.«

Sklonil se je, oslonil lakti na kolena, brado pa na sklenjene roke — še vedno ga dobro vidim — in me gledal.

»Lahko bi bil tukaj v tej deželi kralj,« je rekel in pokazal z roko v notranjost. »Lahko bi si bil odprl z denarjem in bojem pot na albanski prestol. Razumete, kaj pomeni to za človeka moje vrste? Sicer je to še vedno možno. In če bi mogel obdržati v življenju vašo ženo, če bi jo videl ob um in zdravje, samo še kost in kožo in bi se sklonil na plazila pred moje noge, ko bi se ji približal, bi prišel spet do svoje samozavesti. Verujte mi,« je še rekel

in sklonil glavo, »za vašo ženo bodo poskrbeli vsi najboljši zdravniki.«

Kara je odšel in potem ga nisem videl lep čas več. Drugo jutro mi je poslal zamazan list s sporočilom, da je moja žena umrla.

John Lexman je vstal in začel hoditi po sobi s sklonjeno glavo.

»Od tistega trenutka dalje sem živel,« je rekel, »samo za eno — da bi se maščeval nad Remingtonom Karom. In, gospodje — umoril sem ga jaz.«

Obstal je sredi sobe in se s pestjo udaril na prsi.

»Jaz sem ubil Kara,« je ponovil in tedaj se je zaslišalo, kako so vsi navzoči začudeno zavzdihili — razen enega. Bil je T. Ks. Meredith, ki je to že takoj zaslišal.

XXII.

Čez nekoliko je Lexman svojo zgodbo nadaljeval.

»Povedal sem vam že, da je bil v palači neki Salvolio, ki je bil v južni Italiji obsojen na do smrti. Na kak nenavaden način se mu je posrečilo, da je pobegnil in je z ladjo prišel čez morje. Ne vem, kako ga je Kara našel. Salvolio je bil popolnoma nedostopen. Nikdar se mu ni posrečilo, da bi se bil prepiral, ali je Grk ali Italijan. Prepričal pa sem se, da je bil najpoglejši zlikovec, kar sem jih kdaj poleg njegovega gospodarja srečal.

Bil je junak noža in videl sem, kako je nekoč ubil čuvaja, o katerem je sumil, da mi daje boljše hrano, tako mirnodušno, kakor ne bi ubil kdo izmed vas niti mačke.

Salvolio mi je zadal to brazgotino,« je povedal Lexman in pokazal na svoje lice. »V odsotnosti svojega gospodarja si je dal za nalogo, da je skušal nekako posnemati mučenje, ki ga je sicer izvajal Kara. Ob njem se mi je posvetilo, kake muke je morala prenašati uboga Grace. Sovražila je pse, kar je moral Kara izvesti, in v spalnico — imela je le nekoliko boljše ko jaz — je dal štiri divje pse, ki so bili tako privezani, da so jo skoraj dosegali.

Neka poročila tega podleža o moji ženi so bila taka, da sem kar zbesnel in planil nadenj. Zamahnil je z nožem in me ranil, medtem ko sem padal in se tako čudežno rešil. Najbrž bi se me ne bil smel dotakniti, zakaj potem se je zelo bal. Upravičeno. Ko se je Kara vrnil in videl moj obraz, ga je zaslišal in dal prepeljati na dvorišče, kjer so ga po orientalskem načinu bili po podplatih do onemoglosti.

Bodite prepričani, da me je ta človek skoraj tako divje sovražil kakor njegov gospodar. Po Gracini smrti je Kara takoj odpotoval in prepuščen sem bil na milost in nemilost temu divjaku. Gospodar mu je očividno dovolil, da sme svobodno po svoji mili volji ravnavati z menoj. Ko je umrla Grace, ki je bila povod Karove jeze, ni imel več razloga, da bi se sam znašal nad mano, ali pa se je že naveličal. Salvolio je začel pritiskati s tem, da mi je skrčil obroke hrane. K sreči sem kaj malo jedel. Kljub temu so bili obroki vedno manjši in že sem čutil posledice tega posta, ko se je nekaj zgodilo, kar je popolnoma spremenilo moje življenje in mi odprlo pot v prostost in do maščevanja.